Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера деиз ◆ ЕРА, 3 ИЮНЬ, 1982 ШУ. ◆ № 66 (6632). ◆ Мах 3 кап.

ГIишлонхоша шоай дош кхоачашду

ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь - Йоккхача Октябрьски Социалистически революце 65 шу дузача дента кхачалехьа кхоачашдьо социалистически декхараш тIайийнад «Чечингсельстрой» треста ПМК-223 прорабски участка гIишлонхоша. Шоай дош дита ца чакхдакхара «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа шерра социалистически эхь йоаркальча цар бизза пайда ийбу шоай торонеки кхоаямехи. Цунга хьежжа дика да цар укх юбилейни шера доадош дола къахьегама толамаш. ШоллагIча квартале хIинал дукха хьалха хьалъяь а ийнха эксплуатаце дIаелар цар Грознера «Одежда» яха тика. Дика мах а беш, дIакийпар из пачахьалкхен комиссе.

ХIанз участка гIишлонхоша хьалдеш да 70 квартира йола цIа. ХьатIадоагIача шера мара эксплуатаце дIадала дезаш дац из. Цхьабакъда, гIишлонхоша социалистически декхараш тIайийнад укх шера йиълагIча квартале из йистедаккха. Сихдь отделочни балхаш деш да цу цIагIа. Укх шера участка гIишлонхоша кхоачашде деза гIишлош - монтажни балхаш 150 эзар сома мехка.

Уж толамаш доахаш къаьстта дика ба а тьегаш, даны социалистически эхь хьалха латташ бола болхлой иттош ба участке. Царех ба бригадир Алиев Муса, гIишлонхо Солтаханов Шамиль, плотник Шидаев Султан, штукатур Гадаева Тамара, кхы дукхахбараш а. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 160—180 процент кхоачашъеш цар хIиналехьа дикка тIехкховчашъяьй пятилетка хьалхарча шин шера задани.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) гIишлонхо Ш. Солтаханов, бригадир М. Алиев, плотник С. Шидаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

КПСС ЦК-и СССР Министрий Советеи тIайийцад «Юрта боахама а агропромышленни комплекса кхыча доакъошта а доал делга тоадарах», «Экономически механизм эргайоахаш тоаяраи колхозийи совхозийи экономика чIоагIъяраи де дезарех» дола соцамаш. Соцамаш чIоагIдаьд 1982 шера 24 мае хиннача КПСС ЦК Пленумс. Лохехьа кепатох тIайийцача соцамий наложенеш.

Юрта боахама а агропромышленни комплекса кхыча доакъошта а доал делга тоадара

Соцам тIа белгалду, хIанзарча аграрни политика лардаш еха КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа мехка IалашмаIте дукха болх баьб юрта боахами агропромышленни комплекса кхыдола доакъошн дIахо айдеш, буа кхача дукхагIа хулийташ. Цу юкъа дикка чIоагIъенна юрта материально - технически база, юрта боахам чIоагIа дIаэттаб дегIабара индустриальни накъа тIа. Колхозаши совхозаши мадраща чIоагIъяра, городен юртеи къахьегарни жилищни культурно-бытовойи хьалаш вIаши гаргадоалдара гIулакхаш даьд.

ЮртIбоахама производствана индустриализаци яртеи юрта специализаця дегIаяргеи хьежжа юрта хьахинна колхозаши совхозаши материальни ресурсашца IалашъеIа, техникана ремонт ечеи из лелаечеи, удобренеш тувсача, мелиоративни балхаш деча, гIишлошъеча, продукци дIакхухьача, дIаоттаяь лоаттаеча, чакхйоахача предприятейи организацеи шерра сеть.

Соцам тIа белгалду, юрта боахама а агропромышленни комплекса кхыча доакъошта а доал дечара кхоачамбоацараш. Хьахинна доал дара система сов йоккха а вIаши ювзаза а я, цаноагIаш йоккха хинна доал ду аппарат. Массанахьа а Iалаццац отраслевойи территориальни доал дара принципаш вIаши таръелга. Боахамий доккха декъа областной, республикански, районий юкъарча органий, дукхача трестий, объединенеи кара да, районии звено мелъа.

Юрта боахама гIулакх деш йола СССР Госкомсельхозтехника, Союзсельхозхими, СССР мелиорацеи хин боахами предприятеии организацеш, заготовительни, транспортни, кхыйола организацеш организационно а экономически а колхозашца совхозашца бувзаж мела болаш я.

Доал делга ведомствашта декъаденна хилар[illegible] кхоачамбоацаран[illegible] производства[illegible] материально - технически базано[illegible] дукагIча тайпара[illegible] юрт комплексно дегIайоалара декхараш кхоачашделга чоалхане [illegible] параллелизми [illegible] хилийтаи [illegible] болх [illegible] регламентировани [illegible] экономически методаш [illegible] чIоагIденна администрировани [illegible].

КПСС Централизми Комитето СССР Министрий Советой [illegible] юрта боахама [illegible] а агропромышленни комплекса [illegible] доал делга [illegible] тоадара [illegible] Цар [illegible] социалистически [illegible] юрта боахама кертера доакъош [illegible] тарра, колхозаши

совхозаши боахам лелабе шоай лоIамагIа хулга а инициатива айе, цар эффективно болх бара аьттув бола экономически, социальни, организационни хьалаш хьакхолла;

колхозийи совхозийи кулгалхойи специалистийи творчески хьинар, гIулакх ховш хилар дегIадоаладе, производство алсамъяккхарах, боахамий экономика чIоагIъярах, пачхьалкхен планаш хьадда кхоачашъярах бола цар бехктоккхам айбе;

агропромышленни комплекса ерригача отраслешкеи сферашкеи доал дара экономически методаш лергагIа юкъейоалае, цар рентабельно болх бара хьалаш хьакхолла;

доал ду районни звено чIоагIъе, доал дара территориальни отраслевойи принципаш вIаши дикагIа таръе, ведомственни екъаенна хилар дIададакха, доал ду аппарат кIезигъе.

Дииза дагIдоацаш лаьрхIад агропромышленни комплекса министерствайи ведомствайи, цар моттигерча органий, цар карарча предприятеии организацейи балха координаци яра духьа ресурсех биззагIа пайда эцара а, продукци хаддаза дукхагIа яккхара а, кийчъяра а, цуй дикал айра, комплекса доакъой лакха эффективность IалашъяраIоагIйоагIаш йола органаш вIашагIйохкилга.

Районе районни агропромышленни объединени хьае лергI. Цунна юкъейолх колхозаш,- совхозаш, боахамий юкъара формированеш, юрта боахама кхыйола предприятеш, хIаьта иштта парна гIулакх деши юртбоахама производствацеи продукци чакхъяхарцеи ювзаенна предприятеии организацеш. Массехк района гIулакх деш йола предприятейи организацеи юкъехахьа иш я агропромышленни объединенеш, хоагI-йоагIача лакхе латтача органаши дага и дувлаш.

Объединенеш юкъейоагIа предприятеии организацеш боахам лелабара хьакъехьа шоай лоIамагIа а ю, юридически [illegible] бакъо а я, ведомственни [illegible] йоча а ю.

Оттадаь да районни агропромышленни объединенеш лакхера доал [illegible] халкъа депутатий районни Совето вIашагIйоаллача объединенеш совет [illegible]. Совета юкъейоагIа юрта боахама районни управлене начальник — объединенеш совета председатель; колхозий председателаш [illegible] директораш, хIаьта иштта агропромышленни комплекса кхыча [illegible] предприятеи организацеи кулгалхой [illegible] халкъа депутатий районни Совето [illegible].

[illegible]

лене, хIаьта иштта колхозаштеи совхозаштеи гIулакх деча предприятейи организацейи юкъарча численноста чотагIа хьаеш йола юрта боахама районни управлени.

Областе, крае, автономни республике хьаю областной (краевой), республикански (АССР) агропромышленни объединени. Объединенеш юкъехьу агропромышленни комплекса областной, краевой, республикански (АССР), организацеш, царна кара йола предприятеш.

Областа, края, республика бохийт агропромышленни объединенеш доал ду лакхера орган я халкъа депутатий областной (краевой) Совето, автономни республика Лакхехьарча Совето вIашагIйолла совет. Совета юкъебохийт агропромышленни комплекса областной, краевой, республикански (АССР) организацей кулгалхой, кхыбола гIулакхаш тIара нах халкъа депутатий областной (краевой) Совета, автономни республика Лакхехьарча Совета решенегIа.

Объединенеш совета председатель цу цхьан ханна облисполкома (крайисполкома) председатела хьалхара заместитель е автономни республика Министрий Совета председатела хьалхара заместитель а ва.

Соцам тIа оттадаь да юрта боахама областной, краевой, управлене начальник, автономни республика юрта боахама министр областа, края, автономни республика объединенеш совета председатела хьалхара заместитель хьожавелга. Объединенеш совета балха аппарат я агропромышленни объединенеш чуйоагIача ерригача организацейи учрежденейи доал деча аппарата юкъарча численноста чотагIа хьаеш йола облисполкома, крайисполкома, юрта боахама управлене автономни республика юрта боахама министерства доал дара аппарат.

Союзни республике хьаю союзни республика Министрий Совета Президиума комиссе союзни республика Министрий Совето бакъахьа лоархIа агропромышленни комплекса лаьрхIа кхыйола орган. Комиссена (органа) юкъебохийт министраши агропромышленни комплекса юкъейоагIача ведомствий кулгалхойи, хIаьта иштта республика Министрий Совето чIоагIбаь кхыбола гIулакхаш тIара нах.

Агропромышленни комплекса дешаш йолча комиссе (органа) председатель ва союзни республика Министрий Совета Председатела заместитель.

СССР Министрий Советехьа агропромышленни комплекса дешаш йола СССР Министрий Совета Президиума комиссе. Комиссена юкъейоагIа СССР юрта боахама министр, СССР сомий бальдадарий боахама министр, СССР заготовкай министр, СССР дукхен шуран промышленноста министр, СССР кхачан промышленноста министр, СССР мелиорацеи хин боахама министр, СССР юкъара [illegible] министр, юрта боахама производствано - техническа [illegible] СССР Пачхьалкхен Комитета председатель, СССР [illegible] Пачхьалкхен комитета председатель, СССР Министрий Советера микробиологически промышленноста [illegible] управлене начальник, хIаьта иштта кхыбола гIулакхаш тIара нах СССР Министрий Совета решенегIа.

Агропромышленни комплекса дешаш йолча СССР Министрий Совета Президиума комиссе председатель ва СССР Министрий Совета Председатела заместитель.

СССР Министрий Совето Президиума комиссеца тIадиллад:

агропромышленни комплекса юкъейоагIача министерствайи ведомствайи балха координаци елга, партеи правительстван решенеши заданеши, СССР экономически социальни дегIайоалаяра отталь пачхьалкхен планаш, юрта боахама продукци кийчъяра, машинаш, оборудовани, химизаце средствашлоаттаяра, материальни, финансови, къахьегама ресурсех дикагIа пайда эцара, промышленноста кхачан отраслей продукци арахецара, цуй дикал айра, потребителага дIаккхачийтара отталь заданеш цар кхоачаш миштта ю тIахьожам лоаттабелга;

мехка агропромышленни комплекса а комплекса доакъош а дегIадоалара СССР Госплано уттаеча шера а перспективни а планий проекташка хьалхагIа а хьажар;

СССР Министрий Совета заданегIа агропромышленни комплекс дIахо дегIайоалаяра предложенеш кийчъяр.

СССР юрта боахама Министерствана тIадиллад СССР Госпланаца, СССР юстице Министерствоца, СССР финансий Министерствоца, союзни республикай Министрий Советашца дага а льна районашкарча, областашкарча, краяшкарча, автономни республикашкарча агропромышленни объединеней хьакъехьарча типовой положеней проекташ СССР Министрий Советага хьачулулга. Уж положенеш оттаеш бакъахьа лаьрхIад белгалъяьча объединеней болх кхачан продукци дукхагIа яккхар, агропромышленни комплекса ерригача предприятеша пачхьалкхен планаш кхоачашъяр, производства эффективности балха дикалли айяр духьа агропромышленни комплекса дерригаа доакъош пропорционально а сбалансированно а дегIаахара тIаберзабе безилга;

колхозашта, совхозашта, кхыча производственни предприятешта гIулакх делга тоадар, цар материально - технически база чIоагIъяр;

юрта бахача нахьа жилищни культурно - бытовойи хьалаш тоадар, юрта хIанара социальни инфраструктура хьакхоллар;

агропромышленни комплекса технологически организационни цIаIали бухсоцаш хьахуларашта цуй дерригача доакъой а зайнай а болх тIаберзабенен Iалашдара гIо деригдола боахама механизми отраслашта юкъера производственно - экономически бувзами хаддаза арадоахаш тоадар.

[illegible] колхозни хозяйствени болх барга бола чIоагIа экономически хьалаш хьакхоллар, производственно решительно лелайира бола бехктоккхам айбар.

агропромышленни комплекса отраслевойи территориальни структура уратоадар, [illegible] ресурсех, [illegible], производства [illegible] пайда [illegible] специализаци концентраци [illegible].

[illegible]

программаш оттаелгеи практически чакхйоахилгеи вIаштIехьдаккхар, ресурсаш кхоеш, къахьегама опсарлеи производства эффективности айеш йола принципиально керда технологеш хьаелга а юкъейоалаелга а;

тIехьаюса отраслеш, производствоаш, предприятеш дегIаахара стимулировани елга, боахам лелабара экономически хьалаш вIаши нийсдар;

хиланза аргIоаца резервни фондаш хьаяр.

граждански шоай доалахьара гIонна дола боахамаши промышленни предприятейи гIонна дола боахамаши мехка, кхачан комплекса дакъа уж хиларга хьежжа, дIахо дегIаухаргдола гIулакхаш чакхдахар;

коллективно пайда эцача ЭВМ цаI йолча сета кийлен тIа агропромышленни комплекса доакъошта предприятешта гIулакх ду информационно-вычислительни система хьаяр, доал дара автоматизировани системаши экономико-математически методаши шерра юкъейоалаяр.

Соцам тIа оттадаь да агропромышленни комплексана доал деча органашта укх лохехьара бокъонаш яла:

районни агропромышленни объединеней советашта — дIаеннача контрольни цифрай ларда тIа колхозаштеи совхозаштеи оттальча номенклатурагIа планови заданеш тела а халкъа депутатий районни Советага чIоагIъе юртбоахама продукташ кийчъяра пачхьалкхен планий проекташ дIачутела а. Агропромышленни объединенеш юкъейоагIача кхыча предприятейи организацейи планий проекташка хьажа а йоагI-йоагIача лакхехьарча органашка цар хьакъехьа предложенеш тела а;

колхозашта, совхозашта, кхыча юртбоахама предприятешта хьожаь капитальни вложенеш, бюджетни ассигнованеш, кредиташ, хIаьта иштта материально-технически ресурсаш: тракторащ, комбайнаш, автомобилаш, юртбоахама машинаш, оборудовани, минеральни удобренеш, гIишлоний кхыйолеи материалаш дIаекъа. Нагахьа санна эшаш хуле агропромышленни объединенеш чуйоагIача предприятештеи учрежденештеи юкъе, уж раьна хилча, хьожальча материально-технически ресурсех 10 — 15 процент дIаюха еIъа:

Колхозий, совхозий кхыча предприятейи организацейи предложенегIа къаьст-къаьста производственни функцеш кхоачашъяра централизаце. Централизовани производственни функцеш кхоачашъелга къаьст-къаьстача предприятешта (организацешта) тIадехка, уж моллагIча ведомства кара иле а, е цу гIулакха лаьрхIа боахамий юкъарча кооперацеи ларда тIа специализировани предприятеш вIашагIъехна;

объединенеш чухь предприятешеи организацешеи, моллагIча ведомства уж кара иле а, деча балхий типовой нормативай ларда тIа расценкаш (тарифаш) уттае, хIаьта иштта колхозашеи совхозашеи йолйа вIаши доххача хьайоай, доалара, материалий, кхача ресурсий расчетни махкаш уттае;

колхозий, совхозий, агропромышленни объединенеш чуйоагIача кхыча предприятейи организацейи предложенеш ларда тIа юртбоахама продукци яккхара, хIаьта иштта из дIаецача, чархоахача предприятешта, ремонтно-технически мастерскешта, продукци лелаеча [illegible] [illegible] тIа.

(Чакхдоалар 2-ча оагIо тIа).

(Чакхдоалар 2-ча оагIо тIа).

СИЙЛЕН ЦIИ БАКЪЪЕШ

— Бригада низ сенах латт яхий Iа? — сигала бессача электросварка сийгаш дIаухача оагIорахьа хьож заготовительни цеха начальник. — Коллективо барт болаш хиларах, хIара - болхлочоа шийи декхараш дизза довзаш хиларах, зехьа ха йоаеш дIа-юха ухаш бола болхлой ца хиларах латт.

Тхъо шу гаргга ха я Бунтышев Ахьмад «Трансмаш» заводе болх беш вола, царех 18 шера бригадир а волаш. Коллективе доккха сии ду шоай кулгалхочун.

Бригадир ше бIаргаго вIаштIехьдалацзар са, цу дийнахьа шоллагIча смене болх беш вар из. Бакъда, дукха хайра сона Ахьмадах лаьца аз цун новкъосташа даьча къамаьлах. Завод хIаьтта мара хьалъе йолаеш яцар из укхаза балха веначa хана. Дерригa сварочни сборочни балхаш деш йола площадкаш мара яцар укхаза. Бунтышева новкъосталца дуккхача наха карерзайир сварщика атта йоаца говзал. ХIанз царех цхьабараш къахьегаш ба «Трансмаше», пожаш — Грозне дукхача кхыча предприятешка. Бакъда, коммунистах Бунтышев Ахьмадах дукхачар аргдар, хотаргахьа, Солтамурадов Владимира аьнна е дешаш:

— Тхона массаненa а масал телар ва из. Кулгалхо хиларга хьежжа доагIар дIадех цо, хIаьта новкъост санна гIо дара а кийча ва. Лоацца аьлча, декхар дизза кхоачашдеш вола саг ва-кх.

Солтамурадов шийх аьлча, кхойтта шу хьалха вера из «Трансмаш» заводе болх бе. Укхаза, Бунтышева кулгалдеча бригаде хул цох шийи болх дика бовзаш вола специалист, цудухьа хIанз бригаде дикагIвола сварщик а лоархI цох.

ХIаьта Ульбиев Мансура ер профессе хержа ялх шу мара дац, бакъда, цул хьалхара хиша балха старж йоакха яр. Шек бувлаш м вар из, оахьадр аьлча, тIехьа-м дац-теш керда говзал Iомае, аьнаш. ТIехьа хишадаг сварочни балха ерригa кьайлеиаш йовза белам болчоа.

Сварщика балха тIера ше хилар хьатойтар укх бригадо дийх шера болх беш волча Персаев Висхана а. ХIанз бригада декъахо вола ва цо из Амил, бакъда, ерриго деригара дIайиккача тIехьагIа оггара доиккхагIа коллективо сий деш вар Горски Амин ва. Цкъа-дале, тхъаь шера духхьал укх коллективе болх беш ва бригада ветеран. ШоллагIа-дале, шоай къахьегам дуккхачар сварочни балхаца бувзар духхьал цун хьинарца карагIдаьнна гIулакх да.

Лоацца аьлча, хIара сварщиках шийх лаьца дийцача, уж бригадана юкъевоагIаш ийс саг ва, лакха говзал йола специалист на ала йиш йолаш да. ХIаьта царех хIаране а ала йиш я коллективо доахача толамех шийи дакъа доаллаш да аьнна.

Дика толамаш кIезига даьхадац бригадо, цуй къахьегама налевдара тIара ха ах шера хьалха яьнай. ХIара бегта 25 — 30 процент тIехкхоачашъю цар шоай заданеш. Карара шу доалуш бригада сварщикаша тIайийцар керда социалистически декхараш. СССР 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, нохчийи гIалгIайи шоай лоIамагIа Россена юкъебаха 200 шу дизара цIейиша сийленца накъабахара иланал совгIа тракторни прицепашта эша 50 платформа арахеца дош делар коммунистически къахьегама бригада коллективо.

Сенах латт бригада тешам? Балха хьалаш телхаду дукха кхоачамбоацараши халонаши ма нийсло къахьегамe. Заготовительаша хаинахьа оатхалаш хьа ца яхьаш е станочникаш графикал тIехьбувлаш, кхыдараш нийслу. Со заводе нийсенача дийнахьа сварочно-заготовительни участке штамповани оатхалаш шийи хаинахьа хьа ца кхачийтар бахьан долаш цхьа сахьат совгIа хьаккхар бригадо шийи болх дIадолабе йиш йоацаш.

— Хала-м хет, бакъдар аьлча, балха тIа из санна доа кхоачамбоацар нийсденча — дагадуш Ульбиев Мансур. — Массе а хана хилац из [illegible] а. Шоай объективни [illegible] ца цар а. Бакъда, цох тхона хила аьттув бац, хIаьта а сборочни цехера тхоай [illegible] хало ца [illegible] дерригa я ду оахa. [illegible] [illegible] Грозненски [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

иоех цаI я тха коллектив. ХIаьта оаха хьадаьхох тийша да ерригача предприяте коллективана юкъера карагIдоалаш дар а.

— Бехктокхам лакха хилар, — аьа да Бунтышева кулгалдеча коллективана тешал лер. Из цхьа доацаш, дукхаха я бакъдаьд сварщикаша. Мичахьа ахьаахьа кхоачамбоацар нийслойя, бригадо кхоачашду эшашдар. Из карагIдоал къахьегама опсарле планагIа йоагIачул укхаза 10 — 15 процент лакхагIа йоландаь, хIаьта, из гIулакх иштта хита йиш хулийт шоай къахьегам бригадо ийса вIаштIехьбаккхарах. Хьабеча балхага хьежжа сварочни балхаш дара совгIа прицепаш вIашагI а йохь сварщикаша, цудухьа йизза бокъо а йолаш царех хIаране ала йиш я ше сборщик а ва аьнна.

Тракторни прицепа платформа хьаяра процесс из вIашагIйоллара йолалу. Гьна йоацаш укх штабелашна хьалъетта балкаш, швелераш, саьнгаш кхыйола хатий оатхалаш. Берсаев Висхана шийи новкъостаца лаьрхIа йолча оснастка тIа нийсъеш Iойохк уж металла «кусокаш». Каркаса тара йола цхьа хIама хул цох. Цул тIехьагIа сварщикаша вIашкахотт уж оатхалаш, сварка лелхача сийгаш сийрдайоах участка пхьоле. Цхьа тхьаьх минут яьлча кийча я рама. ХIана [illegible] бокъонца йола сварка яра гIулакх, цхьаоакъла, из кхычар кхоачашдергда. Рама кронштейна тIа оттае могаш хоам бу Висхана кранешка цага. Минут шоллагIъар алалехьа каркас хьал а айа дерригача [illegible] старда ертиолча моттиге дIахьу.

Солтамурадов [illegible] вен шоай декхараш [illegible] кхоачашдеш ба. Цар [illegible] [illegible] [illegible] прицепа [illegible] тIа чIоагIъю [illegible]. Бакъонна [illegible] Владимира а Мансура а. ХIаьта [illegible] платформа дIа [illegible] [illegible] сварщикий. Шоай [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] сварщикаша.

К. МУРАДОВ

ЖУРНАЛИСТИЙ ЗОНАЛЬНИ СЕМИНАР

[illegible]

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

(Чаккхедолар. Долалуш 1-ча оагIо тIа).

ийисъяреи перспективни планаш уттаяр:

Нагахьа санна эшаш хуле, объединенена чуйоагIача цхьайолча предприятешен организацешен кара ца ерзаю капитальни вложенеш дакъе даттача ведомственни органашца дага а ьйна дIа-юха еҗъа:

материальни поощрени ара, социально-культурни мероприятеш чакхъяхара, наха чубаха цIеноп дара, производство дегIайоалаяра централизовани фондаш хьакхолла, хIаьта довгI-довгIача нормативни документий дарда тIа царех пайда эцара лостамаши порядоки оттае;

типовой положеней дарда тIа совхозий объединенена чуйоагIача предприятейн организацейн, уж моллагIча ведомствана кара яле а, кулгалхошта, специалисташта премеш дIаяра условеш чIоагIъе.

Областий, крайн, автономни республикай агропромышленни объединеней Советашта

—областа, крап, автономии республика агропромышленни комплексана чуйоагIача предприятейн организацейн дегIаахара плана кертерча хьокхамашка, хIаьта иштта районашкен боахамий категорешкен гIолла юртбоахама продукци пачхаьалкхенга йохкара объемашка хьажа а халкъа депутатий областной, краевой Совета исполкомага, автономии республика Министрий Советага шоай предложенеш дIачутела а. Капитальни вложеней, материально-технически, кхыча ресурсай лимиташ агропромышленни комплекса доакъошта юкъе дIа-юха екъа, йоагIйоагIача союзни республика министерствашцей ведомствашцей дага а ювлаш:

Областной, краевой, республикански (АССР) агропромышленни комплекса отрасленйн царна карайолча предприятейн юртбоахама продукци лехара, пачхаьалкхенга йохкара, юкъарчагоюзни республикански фондашка ца дIаяхийтара планаш кхоачашъяра беча балха, областа, крап, республика бахо ках кхачан продукташиа Iалашбора, агропромышленни комплекса кхыча дешай хьакъехьа беш болча балха тIахьожам лоаттабе:

комплексии кхачани кхыйолен лаьрхIа программаш уттае а кхоачашъе а, цунна оттаьча порядкага хьежжа материально-технически, финансови, кхыйола ресурсаш вIашагIъетта е йоагIйоагIача фондашкара уж дIахьекхе;

цхьацайола доал дарен производственно-боахамен функцешта йиза е цхьайолча дакъе централизаци е, уж моллагIча ведомствана кара яле а, объединенена юкъеяьххача къаьст-къаьстача предприятешта е областной организацешта уж кхоачашъелга тIадилла;

халкъбоахама хьашташ, йолаш йолча ресурсах дикагIа пайда эцар чоте а эцаш юртбоахама производство а агропромышленни комплекса кхыдола доакъош а дегIадоаладара а дIаниiйсдара а схема уттае;

боахамий юкъарча кооперацe дарда тIа комбикормаш, моттигера гIишлоний материалаш, производственно-технически гIулакхашта лаьрхIа изделеш, хIаьта иштта халкъа эша товараш хьаду промышленни предприятеши цехаши вIашагIъехка.

СССР Госплана, СССР финансай Министерствана, къахьегаман социальни дешаштен йолча СССР Пачхаьалкхен комитета, СССР юрта боахама Министерствано тIадиллад союзни республикай Министрий Советаша, гIулакх доагIаш йолча СССР Министерствашцей ведомствашцей дакъа а-доаца, параллельниц дублирующий звенеш дIадахар дага а кхоабаш, укх соцамга хьежжа агропромышленни комплекса доакъошта доал дара системе хувцамаш дарах предложенеш СССР Министрий Советага хьачулулга.

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето союзни республикай компартей ЦК-ашн Министрий Советаши, парте крайкомаш, обкомаш, райкомаш, автономии республикай Министрий Советаш, крайисполкомаш, облисполкомаш, рийисполкомаш дехкарийла вай республикански (АССР), краевой, областной, районни агропромышленни объединенеш боахама балха тIа техкача лакха квалификаци йолча, доал дара кертера приципаш дика ховча, экономикеи производство вIаштIехьйоаккхилгеи дика довзача, колхозашта, совхозашта, агропромышленни комплекса предприятештей организацештей кулгалдеча дикка тоаде могаргдолча кадрашца Iалашъяра де доагIар де.

КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Совети чIоагIа тешаш я партийни, советски, боахама органаша юрта боахаман агропромышленни комплекса кхыча доакъоштей доал дела эргадоахаш тоадара дарда тIа юртбоахама продукци дIахо а кхы а дукхагIа йоаккхилга Iалашдергхиларах. Цо торо хулийтаргья СССР Кхачан программа кхоачашъе, советски нах кхачан продукташца бизаргIа Iалашбе.

дена предприятийн организацейн пайдаэшта планировани арен царех пайда ийбарен хIана лелаш йолча порядкина, цар бюджетацарча юкъмоттигашта дикаа дартдоаца хувцамаш дара юрта боахама халкъа боахама кхыча доакъошцара экономически юкъмоттигаш эргаькха тоаяра нормативни актай проекташ оттаяр. Цу дешIа лашде дела СССР Госкомсельхозтехника предприятейн организацейн, СССР мелиорацей хин боахамен Министерства, СССР заготовкай Министерства, Союзсельхозхиме, гIулакхаш деча сфера кхыча предприятейн организацейн шоаш беча балхен деча гIулакхийн дикалах а уж йоллача хана даь дахарах а бола материальни бехктокхам лакхбелга;

юртбоахама продукцеи из чакхъяккхара продуктайн производствах дIехьара хьахулар лакха хилар, продукции ханнахьа из эцаршка дIакхачийтар, колхозашкен совхозашкен производства эффективность дегIаахар, колхозаштен совхозаштен эша гIулакхаш деш йолча предприятештен организацештен гIойлена хилар.

Соцам тIа лаьрхIа да Сельхозтехникан Сельхозхимен кулгалдеча болхлойн специалистийн, юрта боахама районни управленей барий а санна, къахьегамах телача маьхи группа оттаар кертерча дакъе нар гIулакх деча районе юртбоахама продукце реализаце (производства) боарамга хьежжа уттаде.

СССР Госкомсельхозтехника, Союзсельхозхиме районни предприятейн организацейн, СССР мелиорацей хин боахамен Министерства хин боахамен эксплуатационни организацей, иштта агропромышленни объединенешта чуйоагIача кхыча предприятейн организацейн кулгалхоех болча болхлоштен специалисташтен премировани яра йолаш йола порядок хувцара белгалбаьхача болхлоштен специалисташтен премировани е оттадаьд шера юртбоахама продукци тIакхетийтара, цар гIулакх деча колхозашкен совхозашкен цул хьалха хиннача пятилетка боарамца нийсдича бaь пайда дукхагIа хилийтара итогех,- хIаьта шера керте договорни декхараш кхоачашдарах, материальни ресурсех дикагIа пайда ийбарах. ХIаьта шера болхлочоа еш йола текущи премировани цхьан беттен ах беттен дуча оклада тIех хила йиш яц.

Хьалхехьча юртбоахама продукцех ма могга дикагIа пайда ийбара, из лоаттаелга тоадара, из чакх а ьккха потребителашка дIакхачийтара бола заготовительни организацей бехктокхам айбара СССР дулхеи шурийн промышленноста Министерство, СССР кхачан промышленноста Министерство, СССР сомий-баьцадаарий боахама Министерство, Центросоюз дехкарийла я шийттълагIча пятилетке юкъарчал доацаш колхозашкарен совхозашкарен хьа а эцаш доахон, ков тIара оалхазараш, шура, коартолаш, баьцадаараш, сом, комараш. комсаш заготовителий транспортаца дIаувзаргйола гIулакх де.

Оттадаьд 1983 шера дена заготовительни предприятейн организацейн балха мах беча хана, экономически стимулировани фондаш хьаьча, цу предприятейн организацейн кулгалхоех болча болхлоштен специалисташтен премировани еча хана заготовкаш яра план кхоачашъяра хьокхам кертерчарах цаI лаьрхIа.

Стандарташта йолча СССР Пачхьалкхен комитета, СССР юрта боахама Минис-

терствана, цу гIулакхе хьажит долча министерствашцей ведомствашцей цхьана тIадиллад юрта боахама продукци чакхйоахача, заготовительни торгови предприятешцей организацешцей цхьана леладеча гIулакхашта регулировка яра йолча нормативно-технически документацешта юха хьожилга, колхозашкен совхозашкен юртбоахама продукци дукхагIа яккхара, цун дикал лакхъяра, бизза пайда а эцаш потребителашка из дIакхачийтара мел эша хьалаш Iалашделга.

Колхозашен совхозашен маькаля йоахача юртбоахама продукце дикала, из стандарташа дIа ма лехха хилийтара, продукци эзача ханеи цунах расчет еча ханеи продукце дикала нийса хоадамбара, из да йойтара, ца талхийтара тIахьожам лоаттабара, тIадожадеш йола юртбоахама продукце, из чакх а ьккха хьаьча продуктай дикалга хьожаш йола межотраслевой инспекцеш хулийталга бакъахьа лаьрхIад.

Агропромышленни комплекса системана планировани яра материально-технически Iалашо яра йолча порядках йола предложенеш кхаь бетта кийч а ь КПСС ЦК, СССР Министрий Советхьажийтара хьалла тIадожадаьд СССР Госплана, СССР Госснаба, СССР юрта боахама Министерствана, цу гIулакхаца хьашт долча министерствашцей ведомствашцей дакъа а лоацаш. ДIахорча кертерча положенешкара хьа а доладеш:

агропромышленни комплекса балха планировани елга бIарча цаI а лоархIаш, цу комплексана чудоагIача доакъошта из дIа а екъаш;

планировани ю духхьал партеи правительствай оттадаьча хьокхамашта, хIаьта юрта боахама 1980 шера 14 ноябре КПСС ЦК, СССР Министрий Совета № 1032 болча соцамга хьежжа;

планови заданеш Iалашъю мел эшача материальни кхычеи ресурсашца;

районашка, областашка, республикашка юртбоахама продукци яккхара боарамаш хьаду колхозийи совхозийн планаш ларде а лувцаш, из продукци пачхаьалкхенга йохкара оттаьь планаш юкъарчал доацош кхоачашъяргара дIа а доладеш;

колхозашкен совхозашкен еш йола заявнаш ларде а лувцаш кийчъю материально-технически Iалашо яра планаш;

колхозийн совхозийн финансови-боахама даькъерча балха, текущии производственни затратаашта, капитальни вложенешта, царна хьежаеча кредитех дикагIа пайда ийбара, иштта цийн ханнахьа дIатийнна кредиташ юха телийтара тIехьа лоаттабу тIахьожам чIоагIбе лехкарийла ю соцамо СССР Госбанк.

Колхозийн совхозийц экономически финансови гIулакхашта, юртбоахама продукци дукхагIа хилийтара тIаерзаль мероприятеш чакхъяхийтара, къахьегама овсарле лакхъяра, пайда ца луш йола затраташ кIезиг а еш, арахецача продукцега дIабоала мах лохбара, иштта юртбоахама производства рентабельность лакхъяра, СССР бюджетии ассигнованехи кредитехи ма могга дикагIа пайда ийбара долча леныга хьожа тIадожадаьд союзни республикай компартей Центральни Комитеташта, Министрий Советашта, СССР юрта боахама Министерствано, парте крайкомашта, обкомашта, райкомашта, автономии республикай Министрий Советашта, крайисполкомашта, облисполкомашта, райисполкомашта.

Экономически механизм эргаяьккха тоаяраи колхозийи совхозийи экономика чIоагIъяраи де дезарех

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои диза дартдоацаш лаьрхIад колхозашка, совхозашка, кхыча юртбоахама предприятешка боахама расчет чIоагIъяра, производство алсамъяккхарахи продукце дикал лакхъярахи царна хула гIойле лакхъяра тIадерладаьча гIулакхий комплекс чакхъяккхар. ЛаьрхIа да 1983 шера 1 январе дена доахан, хьакхарч, жа, шура, ялат, шекара свекла, коартолаш, баьцадаараш, кхыйола юртбоахама продукци дIачуйийяра маьхаш лакхден рентабельность лоха йолчен зенаш дечен колхозашен совхозашен пачхаьалкхенга йохкача продукце из дIачуэдара маьха ерриге сумма шера 16 миллиард сома боараме хургйолаш тIатохараш ден.

СССР маьхашта йолча Пачхаьалкхен комитета, СССР Госплана, СССР юрта боахама Министерствана, СССР сомийн баьцадаарийн боахама Министерствана, СССР финансай Министерствана тIадиллад юртбоахама продукци дIачуийяра цердача маьхеи царна деча тIадеттарехи йола предложенеш союзни республикай Министрий Советаца дакъа а лоацаш отта а ь СССР Министрий Совете дIачуяла.

КIийлен тIерча фондашна кхоачамбоцаш Iалашъянза а шерра воспроизводство яра шоай доалахьа средстваш боцаш а йолча колхозашна а кхачийтай совхозашта лаьрхIа йола укх планови [illegible] пачхаьалкхен бюджета средствай чотах финансировани яра порядок:

наха чубаха цIеноп, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, клубаш, кхыйола культурно - бытовой гIулакхашта лаьрхIан коммунальни боахамеп объекташ хьалъяра, хIаьта иштта боахама чура некъаш дахкара;

деша даха ха йоацача берийн культурно - просветительни учрежденеш а пионерски лагераш а лелаяра, пачхаьалкхен юртбоахама предприятешта оттаьча нормай боараме культурно-бытовой гIулакхаштен культурно-массови балхан лаьрхIа йола инвентари оборудовании эзара йола затраташ а чулоацаш.

Страхови платежай дIатедара (№ 499 йолча 1978 шера 1 июне баьча КПСС ЦК, Министрий Совета соцама тIа белгалъяьча порядкагIа).

Шер-шера Пачхаьалкхен бюджета проектана юкъехьхаргья юкцаш йола колхозаш чIоагIъяра лаьрхIа йоли 3,3 миллиард сома боарамера ассигнованеш.

Укх соцамга хьежжа хьийхийна пайда ца эцаш йиса ассигнованеш цу чакхдаьлча юхалхан, цу пунктах йолча расходашта лаьрхIа хьатIадоагIача финансови шера а юс уж.

Финансови хьал тоадара лаьрхIа да рентабельни йоацача а зенаш деча а колхозашкен совхозашкен доахна 1982—1985 шера дIатанха дезаш дола а юхадолалургдоаца а дIатанхара ха хьалхагIа тIехьаьлийкха Госбанка ссудаех дола 9.700 миллион сома боарамера декхараш тIера дIадахо, хIаьта иштта 1981 шера дена лоархIаш 10 шера тIехьадаккха СССР Госбанка ссудаех дола 11800 миллион сома боараме дола декхар юхалулга.

Рентабельность лоха йола а зенаш ду а колхозашк совхозашк укх соцамо дIатанхара ха тIехьальккхача СССР Госбанка ссудаех йоагIа йоал текха ца езаш мунъайоал.

Укх соцамга хьежжа тIерадаха а дIатеккхара ха тIехьаяха а лаьрхIача декхарий боарам областашта, крайшта, автономии республикашта, союзний республикай Министрий Советаша уттабу.

Оттадаь да совхозашкен кхыча пачхаьалкхен юртбоахама предприятешкен боахам чIоагIбарен шербибарен фонд боахама пайда чотах 5 процента боарамагIа отчисленех хьаеш хилари цунах экономически социальни дегIаахари пачхаьалкхен планал совгIача капиталовложенешта а кхыча гIулакхашта а пайда ийбо бeзаш хилари.

СССР Госплана тIадиллад СССР финансай Министерствана, маьхашта йолча СССР Пачхаьалкхен комитетаца, къахьегамен социальни дешаштен йолча Пачхаьалкхен комитетана, СССР юстице Министерствоца, СССР юрта боахама Министерствоца цхьан колхозашкен совхозашкен шеръаьча воспроизводства хувцалургдоаца экономически хьалаш Iалашдара, хIаьта иштта юрта боахама эша гIулакхаш

МОСКВА. Сийлахь-доккхий гIирсаш, вай заманхоша карагIдуьла доккхий гIулакхаш хьахьокхаш я Центральни выставочни зале хьайиллача выставкера къоначо художникий произведенеш.

«Мехка къонах» — иштта цIи йолаш я цу эзар совгIа произведени чуйоагIаш йола йоккха экспозици. Цу хетальар къоначо художникаша ВЛКСМ XIX съезда.

Комсомольцашта карагIдийнача гIулакхий арресегIа ниц беш хиннаб живописаш, скульпторaш, графикаш, плакатисташ. БАМе, КамАЗе, Ингури-ГЭСе, Самотлоре, колхозий кхашка Iилмахой лабораторешка хьахиннай ДаьтIен дукхача тайпара сийрда сибат хьагойташ йола уж произведенеш.

СУРТА ТIА: «Мехка къонах» яхача выставке.

В. ВЕЛИКЖАНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Продукци дикагIа хилийтара

СССР-еи Нохч - ГIалгIайчен автономеи сийлахьча юбилейшта къахьегама совгIат кийчдара шерра социалистически яхь йоаржальча заводо болхлоша толаме кхоачашъю цхьайтталагIча пятилетка шоллагIча шера плани тIайийца социалистически декхараш.

Яхье хьалха латташ хиларца белгальлйна дукха бригадаш я заводе. Царех я Оздоев Хьамзат, Галаев Абукиит, Берсанов Мухьмад, кхыбараш керте латтача бригадий коллективаш. Хьинаре къахьегаш хиларца шоай новкъосташта хьокхам телаш бола болхлой а дукха ба. Царех ва Оздоев Ахьмад, Дударкиева Тамара, Бочалова Аза, Барахоева Люба, Аушев Iаьла, Баркинхоева Лиза, кхыбараш.

«ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржальй завода болхлоша. Цу яхье дакъа лоацаш бараша хIара бетта даьхача къахьегама толамий итогаш ю предприяте партийни профсоюзни организацеша. Яхье котбаьннарашта морально а материально а поощренеш ю. Заводерча бригадех шиннена сийлей «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цIи, хIаьта коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш ва 70 совгIа вола болхло.

Завода болхлошта хьалхашка латтача декхарех кертердараш да плати цун продукташи ма могга кIезигагIа йоаргйолаш гIулакх дар, арахеца продукци тIа-тIа дикагIа хилийтар.

Цу гIулакха тIехьа дукха халонаш нийслу тхона. Хьайра а элеватор а хьалъяьй 1929 шера, цу шиннена а реконструкци е еза ха дукха тIехъяьннай. Производственни майда ца тоъаш хиларах цхьан тайпара йола оборудовани тайп - тайпарча этажашка дIаоттаь я, из бахьан долаш дукха халонаш нийслу тха балха тIа. Хьайра ца плат цIендеш йола отделени, шиш-шийй сортагIа дола хьоар хьадайтара йола примельничии элеватор. Уж дешаш сиха къоастаца дича дартдоацаш да. Цу даькъе новкъостал эш тхона лакхе латтача партийнии советски органашкара.

Уж лакхе белгалъяьха халонаш нийсъеина йоллашехьа а предприяте кулгалхоша, партийни организаце шоай низ кхоачар ду арахеца сортагIа дола хьоар ма могга дикагIа хилийтара.

Оцца дола ялати цунах хьайоала продукции дикагIа хилийтара производственно-технологически лаборатори организационни центр хилар ларде а лувцаш. Оаха цун коллектив чIоагIъяьй квалифицированни кадрашца. Цунна керте латт коммунист Ю. А. Парагульгов.

СортагIа дола хьоар дикагIа хилийтара хадданза терко ю тха предприяте партийни организаце. Масала, дIадаха шу чакхдоалача хана тха предприяте хилар «ДIахо а арахецача продукце дикал лакхъяра партийни организацеи боахама кулгалхоштеи хьалхашка латта декхараш» яха повестка а йолаш йола хьайийлла партийни собрани. Коммунисташа, производство хьалхалаттараша гучадаьхар цу лоархIамеча балха тIара кхьадола кхоачамбоацараш, уж дIададахара тIаерзаль хоадамболаш йола предложенеш елар.

Предприяте кулгалхоша, партийни организаце белгал а яьха чакхйоалаш я продукци дикагIа хилийтара тIаерзаль йола мероприятеш. Царех я ахьа дезаш дIаоттадаь латташ дола кIа, керда хьачуэца ялат миштад хьожаш хадданза тIахьожам лоаттабар.

Укх шера керда хьадоалаш дола плат хьачуэцара дика кийчо яьй оаха. Боаьонца ремонт а ь кийчъяьй технически база. ДСП-32 яха сушилка. Керда хьадоалаш дола плат тахан а тIехьа хьачуэца йиш йолаш да тхо.

Деннара денга шерагIа ярж латт СССР 60 шу. Нохч - ГIалгIайчен автономе 60 шу, нохчийн гIалгIайн шоай лоIамагIа Россена юкъебаха 200 шу дузача цIеиште сийлеца накъабахара йола социалистически яхь.

Тха завода коллектив, республикерча ерригача къахьегама коллективаша санна, доккхий социалистически декхараш тIайийцад цу дезача деношта дика къахьегама совгIат кийчдаь накъахара. Предприяте кулгалхоша партийни организаце шоай низ кхоачаш дар деш да уж декхараш толаме кхоачашдара.

Б. БАРАХОЕВ.
Назрановски мельзавода директор.

ШУРА ТIАЕТТАЛУ

Ши шурий ферма я тха Кирова цIерагIча колхозе. ЦхьоалагIчоа кулгалдеш со ва. Цу коллективе болх бе соахка ноябрь бетта вера со. Геттара во хьал долаш яр цу хана ферма. Кхоачашъенцар шура яккхара а из пачхаьалкхенга йохкара а планаш. Цун керттера бахьан дар къахьегама дисциплина во хилар. Из гIулакх сайна цхьанцета товлургдоацилга хоара сона. Цудуьхь, хьалечох дор лалаш, плановц хадданза тIохкхоачашъеш болх бечи толашагIа болча доярнашца, бежи Iуьнца, Iаьсий леладерашца дага а ьйна ферма совет вIашагIъеллар из.

Ер доацаш цийй декхараш кхоачашдеш моттиг нийсъяйийта еиг совета заседане тIа а ийхе бехктокхаме оз. Цхьа дийнахьа тIехьагIа шийтара шоллагIа гIалат да дийтар балхара дIадаьккхар дех совета колхоза правлене.

Къахьегама дисциплина [illegible] ... совгIа, йоахка йир совета ийха балхацара моральни материальни белам соийлаьккхана а. Масала, хIара ест дийнахьа [illegible] итогаш ю ферме. Царех [illegible] дийнахьа [illegible] шурах, [illegible] «Молния» [illegible] ферма [illegible] къахьегама Сийлен байрах [illegible].

Цу гIулакхаша дикаьа накха къахьегама овсарле. Цунна тешал деш да балха хьокхамаш а. Масала, пачхьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала план кхоачашъе карагIдаьнна хиннаде це а биь бетта план толаме кхоачашйир тха коллективе. Шура хIара дийнахьа тIаетталу. Масала, 1 апреле ферме гIолла хIара кхоадача IаттагIара 5,5 килограмм шура яьккха хиннаяле, 1 мае 7,2 килограмм яьккхар, хIаьта хIана дийнахьен фуси 7,8 килограмм йоаккх.

Шура иштта тIаетталу доахан дика кхабарах. Апрель бетта шоллагIча декаде кослакаца болх бе йиш йоацилаь мангалашца хьокхаш рапс тела йолайир оаха доахана, из чакхъяьлча, шура хьа доакъяра дIаийнна ражь. Кхы тайпа баьццаш тийлар. ХIана ахкнарча лагере дu доахан. Дийнахьа а бийсан а даьгIенашка лоалахьу уж. Цу совгIа хIара Iатта дийнахьа ма могга муж яьккха ча шурий хIара килограмма 400 грамм кхоачийташ концентрированни докъар тел.

Коллективе [illegible] тIехьовкхара доаккха [illegible] А. М. [illegible] [illegible] тха коллективе ца [illegible]. Тайп тайпарча тIемах [illegible] [illegible] дiyпaшa. ТIехьара тха коллективе ца дийцар моттигер ча Советашка халкъа депутатах хаьржарах [illegible].

Доахана фу тоадара тIаберзабаь боккха болх чакхбоаккх тха ферме тIехьарча хана. Деррига доахан кIай-Iаьржача фух хургдолаш гIулакх вIашагIехьадаккха лаьрхIад. Цу фух 63 ett ба хIана ферме лелабеш. Кастта дахха дезаш да уж доахан.

Вай мехка, республика юбилейшта дикача хьокхамашца вакъабахар духьа деяркашта юкъе аьржача социалистическа яхье хьалха я Рыбалко Мария. ХIара кхоадача IаттагIара 1120 килограмм шура яьккхар цо 21 май хьатIаккхоачаш. ХIаьта хIана дийнахьен фуси хIарагIа — 15,5 килограмм йоаккх. Цул дукха тIехьа ма фусаш къахьег Х. Бекашева, Г. Галаева. Цар дийнахьен фуси юкъера лаьрхIача 11 килограмм шура йоаккх хIана хIара кхоадача IаттагIара. [illegible] З. Галаева а. Укх шера дукхаьача [illegible] доахан да це лелалеш. [illegible] иштта дало а хIара IаттагIара дийнахьен фуси 10 килограмм совгIа шура яккха карагIдоал цунна.

Дика [illegible] [illegible] Х. Дударов, У. [illegible], Л. Какашева. Геттара дика доархIаоу уж [illegible] кхарех.

Б. МЕРЖОЕВ.
Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза шурий ферма заведующий.

Гуржий чай: цун эшари хьадари

[illegible] шу совгIа да [illegible] чай [illegible] Россе [illegible]. Цхьабакъда [illegible] ... ГуржегIа 1900-ча шерашка [illegible] ... Октябрьски революци хиллалде [illegible] ... чай лехадар.

[illegible] 900 [illegible] СССР. Цу тIера [illegible] тонн чай. [illegible] Индере, Цейлоне, Китайга [illegible] ... цар кертера болхан хIарахI ... цар [illegible] шийло хилар.

Цхьа советски специалисташ лаьрхIар, кхыча чай лелаеча меттиг цхьубасделтахьарча шерашкa а из культура толаме кхелуриьа ьйна Гуржий мехка [illegible] ... форда субтропикашка, [illegible] чай плантацей 95 процент долча моттиге, хьийийлар тохкамий центраш: чай промышленноста Ерриголаьна институти чай а субтропически культурий а Ерригсоюзни институти. Цу институтий Iилмахоша [illegible] ... чай [illegible] лаьрхIача [illegible] хулийтии а дола селекционни сорташ.

[illegible] Грузе чай лелаяра [illegible] 57 процент цар [illegible] ... — 624 эзар тонн (1980 шера [illegible]). ХIаьта [illegible] тентаро [illegible] Индеа Шри Ланкен [illegible] ...

— ХIана укх [illegible] 80 эзар гектар дола лаьтта хьожадаьд республике чай плантацешта, — йоаь Грузийски ССР юрта боахама министра заместитель [illegible] Рома [illegible] — Дикахмехкашпроизводстви агропромышленни [illegible] ... хилар. Дуккъ тIа [illegible] хьалха [illegible] тха Iилмахой [illegible] «Сакартвело» яха а ЧА-900 [illegible] а чай чуйла машинаш, [illegible] пайда [illegible] тонн [illegible] ... йола [illegible] арахецар.

Цхьабакъда, [illegible] чай [illegible] дукхагIа хула а, — [illegible] Р. [illegible], — [illegible] дукхагIа хоаттиз [illegible] ... [illegible] ... процент [illegible] ... 1,5-за [illegible] ... производство [illegible] ...

[illegible] форда йиста улаача колхозашкен лахален чотах а оцтан. 1985 шу тIа кхоачаш 800 эзар тоннага кхочача дега да тха Грузе чуяхьа чай лист. ТIахьетара ба из чакхъяккхара низал а — [illegible] а [illegible] автоматизированни чай увая фабрикаш.

Арамата [illegible] чай дикала а [illegible] ... «Грузе букет» [illegible] «Грузе букет» чай [illegible] ... сорташта [illegible] ... Шри Ланкен [illegible] ... [illegible] процент [illegible] СССР — 40—45. [illegible] ...

[illegible] дулургдац. [illegible] шиш латта, [illegible] климат, кхыметтел Грузерчул лоацадола долла маьлха [illegible] ... Масала, «Ингури» [illegible] сорт арахеца [illegible] дукхагIча даькъе технологи хувцамашца дукъалдина дар. «Ингури» — [illegible] Iаьржача чай. Дуккъ Ца [illegible] ... [illegible] Шри Ланкен 85—90 процент [illegible] ... СССР — 40—45.

Грузински керча [illegible] Индеи Шри Ланкен [illegible] ... «Чайгрузия» яхача [illegible] производственни объединене хьалу сирона тайпара дола ароматизированни чай.

Нан КАНЦУРУ,
АПН корреспондент.

Къахьегама совгIат

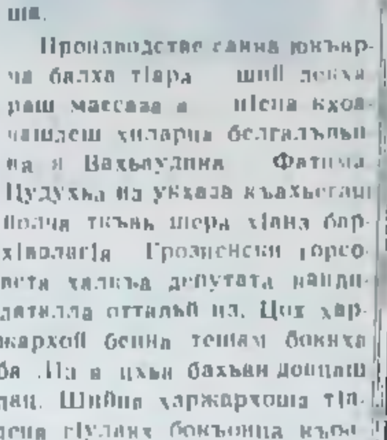
[illegible] «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта» яхача девизагIа шерра социалистически яхь [illegible] ... республика [illegible] ...

Капитальни [illegible] ... «Грузнефтепровод» яхача районни нефтепроводни управлене [illegible] ... «Грозэнергонефть» фондага [illegible] ... Социалистически яхь [illegible] ...

[illegible] У. Мальсагова, И. Танаева, [illegible] М. [illegible], Г. [illegible], кхыбараш. Шоай производственни заданеш хIара дийнахьа 110—115 процент кхоачаш [illegible].

«Ах шера [illegible] — [illegible] дакъа [illegible] ... иштта [illegible] социалистически декхараш.

Х. СУРХАЕВА.

20 июне — Советашка хоржамаш

НАЬХА ТЕШАМ БЕННАР

Къулбаседа - Кавказа, машиннаькъа Грозненски отделене хица ӀалашО ярa йолча отдела коллектив йоккха яц. Цхьабакъда, цо кхоачашдеш дола балхаш дукхен бехктохкамеи да. Назрановски райондерча Долакх - Юртара Аргуне кхаччалца болча машиннаькъа станцешта, машиннаькъа чуйоагӀача тайп - тайпарча организацешта технически мелаш долеи хий лоаттаде дезаш я цу отдела коллектив. Шийна хьалхишка латтача цу декхарах дика лоархӀаш хьайоагӀа из.

— Тха балха тӀа керттерча даькъе аггара халагӀдола дукъ тӀилатташ яр я отдела машинист Кодзоева Бахьаудина Фатима. — йоах мастера Стрельцов Владимир Дмитриевича. — ДӀаьларах атта сацтешаргвоацаш дукха дика хӀамаш карагӀдийнад цунна. Нагахьа смена дӀайодац цунга водоснабжение лине тӀа хьовзам хиннаб аьнна телефонограмма ца кхоачаш. Цу гӀулакхах лаьца сиха хоам бу цо отдела кулгалхошка, ремонтникаш ма моггаа сихагӀа оарцагӀбоах.

Цкъа бийсанарча сменегӀа цӀаьхха болх ца беш сецар отстойникашка Шолжа чура технически хий хьачуийзаш йола насос. ХӀаьта дӀа юха ухача последашта чудотта технически хий ма эший. Хий ца хилар бахьан долаш болх ца беш саца тарлуш яр пропарочни станце коллектив а.

— Цхьабакъда, шийх тийшача участке хьовзам хилийтанзар Фатимас, — йоах мастера. — Из гӀулакх цунна мишта карагӀдаьлар цо шедуцаргда шоана.

— ЧӀоагӀа догӀа делхаш бийса яр со вахте латташ хиннар, — дувц Фатимас. — Докхха денача Шолжа чурча пухкашеи гӀаьнашеи насос дӀа а йиъа, болх ца беш сецар. Оарц деха сига гаьна даргдолаш дар гӀулакх. Мастера белгал ма даккхара, хьовзам хургбολаш бар машиннаькъа, тхо хьожаш йолча участкерча кхыча организацей балха. Слесара декхараш кхоачашде дийзар са. Итт - пхийтта минут яьаллехьа цӀенйир йиъа хинна насос.

Бахьаудина Фатимайна карагӀдийнача уж санна долча дикача гӀулакхех лаьца дукха масалаш доладе йиш я. Цхьа хӀамига ремонт еза гӀулакх нийсделча кулгалхой а ремонтникаш оарцагӀ боахаш оамал яц цун. Шийн декхараш даим цӀена кхоачашдеш йолча Фатимай сий ду отдела берригача болхлошна.

Производстве санна юкъарча балха тӀара шийн декхараш массаза а цӀена кхоачашдеш хиларна белгалъяьнна я Вахьаудина Фатима. Цудухьа из укхаза къахьегаш йолча тхьаь шера хӀана бархӀоалагӀа Грозненски горсовета халкъа депутата кандидатана оттаьй из. Цох хархархой бенна тешам бокхаба. Из а цхьа бахьан доцаш дац. Шийна хархархошта тӀадена гӀулакх бокъонца къоастадалаца сатийна ӀахоачарРех яц Фатима. Горсовета депутат йолча хана культурно-массови комиссе член йолаш хиннай из. Каст-каста из хьенали Грознерча культура ЦӀенoша. Двореша беча балхага хьажа. Шийна тӀадилла декхар цӀена кхоачаш а дь, аргӀанара йолча засе дане шийна сина задани толаме кхоачашъярах цо хоам ба беш цхьа моттиг нийсъеннаш. ХӀара шера массехьа за хархархошка пӀашагӀа а кхеташ, Фатимас царна дувц шийга цар дена наказаш мишта кхоачашлаьд. Ахкан замалахьа хий дац, наькъаш деха да, городской пассажирски транспорт во лел яхаш дукха декхараш тӀакхухь Бахьаудина Фатимайна.

Вай мехка даим чӀоагӀа сий ду хьаьнала къахьегача наьха. Царех цаӀ я машинист, коммунистически къахьегама ударник Кодзоева Бахьаудина Фатима. Цун наькъа тӀа лелаш я «Социалистически яхье котъьннар» яха дукха сийлен знакаш. Из я нийсалагӀчен иттлагӀчен пятилеткай ударник. Къахьегама Сийлен кхоалагӀча степена орден еннай Фатимайна. Цу совгӀаташа болх кхы а дикагӀа бара шийна дукхадар тӀадожадеш хилар дика кхетадеча халкъа депутата хьыпари кхо ца беш къахьег дӀахо а.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТӀА: машинист Ф. Кодзоева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ВАХАРЕ ДЕНАЛЕ МОТТИГ ЛУВЦАР

НАХА КХЕТАМ ЛУШ

Дукхача шерашка дика толамаш довхаш хьайоагӀа Назрановски районерча АМООС-а коллектив. Шиш республике, Къулбаседа - ХӀирийн Нохч ГӀалгӀайн АССР ах районашка гӀулакх деш я из. Алханчуртера канал Орджоникидзера Грозне кхаччалца дӀахьа ла, цудухьа йиъ эксплуатационни участке бахаш а къахьегаш а ба дукхача къамех бола нах.

1965 шера дена АМООС управлене начальник волаш хьаповгӀа Абадиев ӀиӀса. Къахьегаш дукха ветеранаш ба укхаза Артемов Иван Сергеевич, Трифонов Федор Иванович, Семеновски Олег Александрович. Эггара хьалхагӀа укхаза балха баьхьначарех ба Баркинхоев Махьмад-Сали. Дидигов Сотой Илез, Местоев Татрецун Уматгири, Халухоев Асламбека Джабраьил, коммунист Арчаков Хасбулата Ахьмад.

Канал хьалдаьчул тӀехьагӀа цига укхаза балха баьхкар телефонисткаш Мищенко Мария, Журавлева Мария. Укх тӀехьарча итт шера дӀахьа делача механизированни отряда кулгалдеш ва Куриев Ахьмади Иван. 1937 шера дена къахьегаш ва АМООС-е Эзаиев Сайпудина Ахьмад, хӀана керттера инженер ва из.

Ветеранашта вогӀмьетта дӀаотта дика къона специалисташ кхебаьб укхаза. Царех ба бокхагӀбола инженераш Аългов Ӏадрахьман, Абадиев Бахьаудин, Тангиев Йовкъан, техникаш Акимова Елена, Магометов Хасбулат, Могушков Башир, кхыбараш.

Дукхача шерашка дена цу коллектива партийни организаце секретарь йолаш къахьегаш хьайоагӀа Жукова Татьяна Ивановна. 1980 шера пенсе яхар из. Цхьабакъда, цӀагӀа я ӀиӀа, салаӀа сатем боацаш, юха а балха ера. Нийсалла хержай из партокоми секретарана. ДикагӀйолча партийни организаце секретара цӀи йоаккхилга а дийхача райкоме цун цӀи эггара хьалхагӀа яьккхар.

Из яьй 1923 шера Рязань яхача городе. 1949 шера яьккхар цо Темирязевски академи. Из йистельяккхачул тӀехьагӀа 1063 шу хьатӀоттала цо болх баьб Ассиновскай яхача станицерча пачхьалкхен сортоиспытательни участка заведующи йолаш. Цу хана дена таханарча дена кхаччалца болх беш хьайоагӀа из Алханчуртски канала керттерча участка йоккхагӀйола техник а йолаш.

1959 шера дӀанийцар из коммунисташа шоай мугӀарашка. Дукхазза хийржай Татьяна Ивановна парте Сунженски, цул тӀехьагӀа Назрановски райкомий членалла.

Шийн балхах лаьца дувцийта дийхар аз Жуковайга, цхьабакъда, ше цкъ болча балхах кӀезига дийцар цо, цо бийнараш дика къахьегаш бола ветеранаш бар.

— Се мел яхача хана цхьан хӀаманга дог доах аз: дунен тӀа мел вахац вола сагото-цӀена йолаш, безаме хилар га. Сона лоӀ сай коллективах дерриге хӀа бала, гӀадвахар, цу шин гӀулакха юкъе хила, — яхаш дувц Жукова Татьяна Ивановнас.

Бакъда Татьяна Ивановнас яхар. Да, а да ма ишта. Дикан тӀа а вон тӀа а хул цу массаьа. ДӀалахача шера АМООС-е шоаттиъе итт шера шоферал а болх баь Пономаренко Василий Иванович кхелхар. Партийни организаце секретарь хьалха а йолаш, Ставропольски крае бахар дукха ветеранаш, массехк къамах бола нах. Царна юкъе бар Назрановски районера тӀема а къахьегама а ветеранаш Абалиев ӀиӀса, Мальсагов Тухан, Дидигов Илез, кхыбараш. Доккха барнал яьлар Галашкински яхача станице бахача наха шоай юртахочун дика гӀулакх дарах.

ХӀара шера Котлов эйй нахьа тӀем тӀа байна нах дӀабехка боахкача кашамашка Яндаре хола зизаш а цӀие болх. Ветеранашца юртахошта, школе деша дагӀача берашта хьалхашка къамаьлаш ду. 15 шу даьннад цар из традици а хинна дӀаотта.

Партийни организаце моттигерча комитетаца каст-каста участкашка собранеш мо. Укхаза дувц коллектива вахарах, болх тоабарах. Ишта собранеш хилар Алхчуртерча участкашка. Каст-каста балха ца ухаш, малар мела воашеннавар участка начальник Балкоев Султан. Дукха хьехама къамаьлаш хиннадар Жуковай цунца. Хьалхара къамаьл хинначa хана кӀезига дукха эхь хийттадар цунна, цхьабакъда, ше леладьар юха а леладе волийнлар. Участка начальникалла дӀа а ваьккха, йоккхагӀйолча техникалла оттавир из. Ше лелаьар харцахьа долга хийра цунна. ХӀана дика болх беш хьавоагӀа из.

Наг-нагахьа коллективе нийслора коммунистоша КПСС Устав телхадеш моттигаш, хан-ханнахьа членски взносаш дӀателацар. Царна а де къамаьл корадоагӀа Жуковайна. Эхь хетийташ ду цо ше деш дола къамаьл. ХӀаьта дуцарах ца кхеташ хилча доагӀар цӀенхаштта хьа а дех. Ишта вы говор техар партийни собране С. Жидаев на. Коммуниста дисциплина тоаелча коммунисташа тӀера Ӏо а яьккхар из.

Доккха новкъостал ду партийни организаце администрацеца цхьана юртахошта. Совхозашта, моллагӀча предприятена транспорт езача хана транспорт лу. Школашта ремонт е езача хана басар, кӀир, гӀишлон материалаш тел.

Дукха болх бу Жуковас коллектива юкъе интернациональни доттагӀал чӀоагӀдеш. Каст-каста еш цо атеистически, интернациональни тематикаx йола лекцеш, беседаш ю.

А. САГОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Болгаре Халкъа Республике шерра яьржай СССР 60 шу дизара хетаь социалистически яхь. Русерча Ивана Димитрова цӀерагӀча кемашдеча заводе корабельша доаш денлад цу сийлахьча юбилея сийна СССР а лаьрхӀа кердача серегӀа хьалдеш дола кема Сийлахь-боккхача Октябра цӀей тӀаккхоачаш даь йистедаккха, аьнна.

Болгарски кемаш деранца цхьана цига къахьегаш ба Советски Союзера цар колледаш а.

СУРТА ТӀА: болгарски советски корабелий група.

БТА — ТАСС сурт.

ДУНЕН ОБЩЕСТВЕННОСТА ТЕРКАМА ЮКЪМОТТИГЕ

«Машара оазах лувш я Москва»

— Планета кхоане машаре хилийта гӀерта бевзи ба кагирхой. Тхо дикан раьаа хьалдоацаш а да ВЛКСМ XIX съезде президента Брежнева даьча къамаьла юкъе хозаш хинна тӀахьехам. Къона воахал бокъонца хьаштдолаш да лаьтта бохаргбоаца машар оттабе. Духхьала цу хьалашна мара йиш-хургйоц когийча наьхен мехкарийн деша, болх бе, хьамсара белам баа, вахара чам баккха. Москва машара оазах лувш я, хӀаьта тха правительство цӀенхаштта цунга ладугӀа декхарийла а я, — аьнначи йир Агентство печати Новости корреспондента интервью луш, мукъадоладара тӀехьарча къонача болхлой Союза къаман председатела (США) Джеймс Стила. Американски кагирхой лидер ВЛКСМ XIX съезда хьаша хинна веннавар Москве.

— Массане а дика кхетадеш да, — кертагӀдаькхар цо, — планета машаре кхоане дуккхача даькъе Советски Союзан ВӀашагӀкхийттача Штаташкеи шоай доалахьа ӀалаьмаӀе йоккха ядерни потенциал йолча мехкашта юкъерча гӀулакхех тийша хилар. Цудухьа тха делегаце членаша чӀоагӀа теркам тӀабахийта ладийгӀар Брежнев Леонида къамаьлага, наьстта советски президента къамаьла стратегически герзашта дозауп оттадареи уж кӀезигдареи даькъе Советски Союзон ВӀашагӀкхийттача Штаташеи ма хулла сихагӀа вӀаши барт бе безарах долча даькъага. Президента Брежнева геттара нийса лаьрхӀар переговораш сеа Рейгана администраце лаьца позици реалистически йолаш вахарах хьада, хӀаьта духхьала дега тӀара йоацаш хила мегаш а. Цу тайпара баь мах нийса хиларах теяалу тхо. Юрике (Иллинойс яха штат) Рейгана даьча къамаьло, Машарах дола доаш, Москвас из деча басса, цӀенхаштта а бехктохкаме хеташ а уттаде деза.

— ТӀеххьара интервью нийцар из хьогара итт шу хьалха Минске советски американски кагирхой духхьаьнха вӀашагӀкхийттача хина. ДагадоагӀа сона цу хана Ӏа ВЛКСМ балха, дунен халкъашта юкъерча дешан хьатӀехьарча цун позице геттара лаьха мах баь. Фу хет хьона цунах хӀанз?

— Цул тӀехьагӀам со шозза кхы а хиннав СССР, шозза а ВЛКСМ съездий хьаша волаш — курийталагӀчен барайтталагӀчен. Ала безам ба са, машара тӀехьарча[illegible] кагирхой организацешка комсомоло деча балха се цу хана а чӀоагӀа раьза волаш хинна хилари хӀанз а се цунна ишта чӀоагӀа раьза хилари. Машара тӀехьарча къовсамах дола дош укх съезда балха юкъе а комсомолхоучийла дешаеш наӀ да. ЧӀоагӀа са теркам тӀаувзаш хӀама да комсомольски форумашка самокритика атмосфера хилар а. Леонида Брежнева санна, ишта Пастухов Бориса а къайла кхахьацар шоай къамаьлаш дешаш советски общественна хьалхишка уггар цхьайола халонаш. Кхыметтал царна чӀоаргта анализа йора, хӀаьта уж кагирхой царна духхьала къовсам лоаттабара тӀахьехар. Советски кагий нахи мехкарийн советски патриотизма, социалистически интернационализма уйлаш йолаш хургболаш кхебаь ба, царна хинара я хьал долаш, вӀаьхий хила гӀертара обывательски уйлаш. СССР сона бӀарга мел дайна хӀама вӀалла тара а дац ВӀашагӀкхийттача Штаташкa тхоно гуш долча сурта. Из кертагӀдаккха безам ба са, къона американцаш тӀеххьарча хана гонахьа шоашта гуш долча хӀамай тӀа-тӀа, дуккагӀа уйлаш е бьийнабале а, машар, социальни бокъонаш бахьан лоаттабеча къовсама уж хьинаре юкъоухе а.

— Каст - каста хозаш да, цхьан хана ВӀашагӀкхийттача Штаташка хинна хьайначa форда тара лесташ хинна кагирхой болам тахан практически бийаб, деткъалагӀча шерашкара «Тинэйджераш» социальни тӀема дукхьаларчен къовсама пайда ца а бац, хӀаьта царна дага доаллаш духхьала американски цхьа идол ахча мара кхы хӀама а дац, яхаш. Фу оалалургда хьога тахапарча американски кагирхоех?

— Дош ишта оттадича нийса хургдац. Ишта, уттаду из тха пропаганди. Цхьабакъда, аргументаш цхьанна а лоархӀаме яц. Бакъдолаш да, аз хьона интервью еннача 1972 шера дена США кагирхой боламера хьал цӀенхаштта хувцаденнад. Цу хана, хьона дагадоагӀача беса, дукха дийцар вай КӀайча цӀен арахьарча политически курса дукхьаларча къовсамерча вьетнамски фактора лоархӀамех. ТӀом чакхбаьнннаб. Цо мехка сий доазир, мах уйлах бохабир, тайп - тайпара кхы гӀулакхаш дир. Амма Вьетнамера тӀом чакхбаьннаб аьнна хӀамма а бижанзар американски кагирхой тӀема дукхьалара болам. Вьетнам тхоца йицъяланза я, кхы цхьакхьа Вьетнамаш хилийта дага доллаш дац тхо цхьанна а моттиго — Латински Америке а Гаргарча Малхбоалене. Машара тӀехьарбарий болам легӀабаьнаш, чӀоагӀлуш латт ВӀашагӀкхийттача Штаташка. ХӀаьта, аз деча лоархӀамех, цу болама активисташ кхь [illegible] кьах йоц дакха каттаьаш а латт. Из кхетадеш а да Къона [illegible] дикагӀа [illegible] ХӀаьта цар [illegible] хӀамаш [illegible] машара [illegible] Общественни [illegible] уж шийн [illegible] тха пропаганда. Ала биш болаш да, «вахара американски образ» оалача формула юкъейоагӀаш я уж аьнна. Амма из дерригa хӀама уйла еш болча кагирхошта тӀаьцаш хӀама дац. Къоасталаь аьлча, са доттагӀий кхы ба, хӀаьта уж са дукха а ба.

— Ӏа дийцар американски кагирхоша машара тӀехьарбарий боламе лоацача даькъах. Каст - каста хозаш да ВӀашагӀкхийттача Штаташка, масала, городашка цахаддаш еш латташ машара маршаш йолча Малхбузен Европа мехкашка санна бараж а бац из болам яхаш. Фу оалалургдар хьога цунах?

— Ер да хьона цхьа масал. 12 июне Ӏалаьмате йоккха тӀема дукхьалара демонстраци е лаьрхӀад американски машара тӀехьарбарашa, гера дӀадакхлара дувца лаьрхӀа йола ООН Генеральни Ассамблея даьхӀа йола сесси хургйолча городия викалаша. Демонстрацеш хургья ишта Сан-Франциске, Лос-Анджелесе, Сиэтле. Аз деча лоархӀамех, берига царна юкъе дакъа лоацаргдола нах миллион сагал тӀехбаргба. Сона хетачо, Ӏалаьмате йоккха машар марш хургья цунах. ТӀема дукхьалара болам тӀа-тӀа шерлуш латт ВӀашагӀкхийттача Штаташка. Американцаш кхетадеш ба ядерни тӀом, пеа тахьа санна кхоана болалой цо дийна мел дола хӀама хӀалакдергхилар, цивилизаци доацаш хургхилар.

— Мишта лоархӀа Ӏа КӀайча цӀен антисоветизм?

— Сона хет принципаца дилача антисоветизма курс политика хьаькъал кӀезига хилар, шерра уйла е цахар да аьнна. Амма хӀанзарча администраце антисоветизм сов кӀоаргъеннай. Цо укхаза боах дукха американцаш. Цу тӀа нах эгӀазхулд чура политически курс реакционни хилар, социальни [illegible] кхашта [illegible] кӀезигьяро, инфляце. Из курс ишта из хилча дӀабоацаш хилара [illegible] «Кремль агрессивни» хилар за [illegible] тӀа кул а [illegible] Рейганах [illegible] американцаш [illegible] хьагӀа [illegible] Цхьа Чикаго [illegible] [illegible]

Андрей ПРАВОВ, АПН-кх корр.

САГ-ШИЙ КХЕЛА ДА

СОВЕТА КОМИССИ БОЛХ БЕШ Я

СССР хӀара сага мукъа беннаб шийн хьашт дола ди делабе а е цхьанне ди ца делабе а, новкъарло йоацаш болх беш я вайнига Ӏаьдала органашка регистраци яь а дина культех дола законаш телха ца деш а йола дина объединенеш.

Динах тешарех аьлча, КПСС а Советски пачхьалкхено а дӀадех уж лархӀар. Шар дина уйлаех саг ца велар, футтар ца яр, ди делабераща юкъе беш бола кхетама болх тоабар, уж общественни вахара, вай мехка коммунизм хьалъйра гӀулакха хьинаре юкъеувзар.

Цу дерригe а бокки бехктохкам тӀабужабу гӀона советски балхахошта, дӀадех тӀахьожама гӀонна йолча комиссей балха административни органий а кхыча организацей а балхаца координаци яр.

Дина культех дола законаш телха ца дайтара тӀахьожам лоаттабара гӀо деш йолча комиссе шин болх бу, къаьмдала, халкъа депутатий юртий Советий исполкомашна, [illegible] делда, чурта гӀулакхий городской отделана, прокуратурана кхуа бу... а беш. Айхха бувзам ба государственни безопасноста комитетаца а.

Дина культех дола законаш доахаш ца хилча бе йиш [illegible] дина культех [illegible] хьожаш [illegible] лоаттабара [illegible] [illegible] шера [illegible] [illegible] РОЙД [illegible] предприятей.

Кхьалта теркам тӀаувзаш семинарашка дина культех дола [illegible] [illegible] ладугӀаргий теркама [illegible] [illegible] дина

культех дола законаш телхадар лоархӀаш дараш, мишта бехктохкаме из закона уж лохадаьраш?

ГӀонна йолча комиссе Советий исполкомийн Ӏалашйолаш балхахошта, дина культех дола законаш телха ца дайтара лоаттабеча тӀахьожама юкъе дакъа лоацача общественноста викалашта могаду комиссе законодательства положенеш ларда дувцар. Уж ерригаа положенеш дӀайовзийт.

Дина культех дола законаш телхадоп хьожаш тӀахьожаш лоаттабеча берригача наха шоай декхараш доладаьр йиш кулийт комиссе балха административни кхычен организацешца координаци е.

БелгалдаккхаДа дергдаш дина культех долча законодательства кӀийлелаш Ӏомаеш цхьабариш йоссиви хилари, хӀаьта тӀехьагӀа из гӀулакх культех дола законаш [illegible] хьожаш тӀахьожаш лоаттабара балха Ӏаткъаш хилари.

Болх дина [illegible] хилар хьайоагӀаш йолча фактах каьсие доладу из ер масал. Тха районерча СоалгӀача яхача юрта хьаний клуб «Атеист». Цу юрта бахача наха дина йоахаш из, хӀаьта шийн болх вӀашагӀабьош цо библиотеке, культура ЦӀагӀа, хӀаьта ишта производственни бригадашца. Цунна кертлат из гӀулакх эггара дикагӀа довзаш йола юртара атеисташ чубоагӀа общественни совет. Клуба совета председатель я № 10 йолча школа ялкарха коммунист Галаткаа Ахьмара Ӏайшат.

Дукха из йоацаш хилар «Предрассудкашпара — [illegible] [illegible] [illegible]» [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Хьайбахьар [illegible] [illegible] дӀабьеро из ний хӀамаш [illegible] МоалӀарашмара [illegible]

хагарен а доацаш школашка, книжкашка гӀолла довза дуне, ха саг мишта хьахиннав!» Дина мораль нийса ца хиларах дина дувцаш къамаьл дир истори хьехача Р. Кульгонас. Астрономи хьехаш волча А. В. Аванесяна дийцар хӀанзарча ханарча Ӏилма толамех. Цу саррахьа пайда ийцар «Вселение строенех Ӏилма а дино а дувцарех» яхача диафильмах. ЧӀоагӀа раьза бар цу сайренна юрта бахаш нах.

Шеко йоацаш да, атеистически болх итта ца хилари цунах хьахулар, вайна бизаькъи хеттачи тайпара, сиха гучадоалаш ца хилари. ХӀаьта а хӀана цӀераш яха йиш я хьалха мелла хинна а дина влияненa кӀал а хинна, хӀана шоаш атеистически болх беча клуба гӀончаш болча юртахой. Царна юкъе ба Н. Вельхиев, А. Кориков, М. Цечоев, дукха кхыбараш.

Теркам Набахийта мегаргболаш я Долаковра «Горизонт» яха клуб а.

Культурни учрежденешa, школашка, кхыча учрежденешка чакхйоахаш йола ерригa мероприятеш керттерча гӀулакха — наьха кхетам чура дина предрассудкаш дӀаяхара тӀаерзае гӀерт тхо.

ТӀахьожама гӀо дара йолча комиссе а административни кхыча организацей а балхаца координаци яра йолча лоархӀаме я КПСС горкома пленумий, бюро решенеш. Ишта, «Районна атеистически а интернациональни кхетам [illegible] КПСС XXVI съезда [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] горкома [illegible] организацие декхарех [illegible] дийцара Малгобек горкома [illegible] бюрона йир тха [illegible] балла.

[illegible]

21 я районе, уж я Кунта-Хьажий итт группа. Арсанов Дени — 6, Мани-Шайха — 2, БатгӀал-Хьажий — 2, баптистий секта — 1. Учет ба дина объединенеш берригa членаш а.

Села балхаш дешиехьа моттигаш нийслу районе дина культех дола законаш кхоачаш мишта ду хьожаш тӀахьожам на лоаттабеш. Ишта, халкъа депутатий Ачалкхерча юрта Совета исполкомо решени тӀанийцай дукхагӀа барин Совета территоре тӀа бахаш а цигарча комсий совхозаца цхьанна гӀулакх долаш а боацача Кунта-Хьажий мурдехьа нахах волча 30 сага лаьттан участкаш де ма. Цул сонгӀа лаьттан хьалдехьара законаш телха а деш. Наьхкача хана цӀенош хьал и ца деш бенамий хьисапе пайданийбу цу участкех. Цхьабакъда, юрта Совета исполком къовсталеш ца уж участкаш юхахьадаьхарах дола дош.

Юрта Совет, цу тайпаша моллагӀа лаьр мотийташ йола позици а лаьца Ӏеш хилар бахьан долаш шийн болх сихбаьй цу аггара реакцийнесӀа йолча бусалба дина секти. ГӀонна йолча комиссе оттадаьдар ненашмо уж участкаш юхаярах дола дош. Горсовета исполкома решенеши шир СССР Пом... цӀерагӀча комиссий [illegible] дийцар К. Мирза[illegible] и Ачалкхерча юрта Совета исполкома председатела. [illegible] Ачалка лаьттан [illegible] законаш телха а деш [illegible] дина [illegible]

ПИК а РСФСР СИК а [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

миссена гучадьинад, динах тешаш бола нах дина группай членаш болча наьха долахьарча цӀеношка каст-каста ламаза гуллуш хилар, цу хьакьехьа юртий Советий исполкомашка хоам а ца беш.

ГӀонна йолча комиссе шин заседание дийцад из дош. Дина культех долча законашна хьежа кхоачашьо хӀана дина культаши обрядаши.

Дахача шера 20 апреле Свердловски яхача городе яха шийн йиша Пузанская Марем цун мар Пузанский Валерийн доаде гӀийртан Новый Редант яха сага. Следстви еш гучадаьннача тайпара, из зулам де вогӀара бахьан хиннад Пузанская (Варданоева) арсечунга маьре яхар. Из факт юцаш къамаьлаш хиннад гӀонна йолча комиссе, цул тӀехьагӀа комиссе членашка дакъа а лоацаш Новый Редант яхача юрта сходо чӀоагӀа во мотдир из гӀулакх.

Йолаш я районе вайна хиларх дола тешал а доацаш вола вайна саг кашамашка дӀа ма вогӀа вайна дола РСФСР СНК декрет телхадеш моттигаш а.

Горсовета исполкома гӀонна йола комиссе гӀерт дина культех дола советски законаш кхоачаш мишта ду хьожаш лоаттабеча тӀахьожама юкъе дакъа лоацаш мел вола атеистически литература доаийта, ди хьи ми чура бахаш, цун социальни функцей чулоацам [illegible] ба кхоачаш [illegible] [illegible] Цу дерригено ду дина культех дола законаш кхоачаш мишта ду хьожаш тӀахьожам лоаттабара декхараш [illegible] районе [illegible] хьанна [illegible] [illegible]

А. БЕРЕЗЕНКОВ, дина культех дола законаш нийса чакхдоахий хьожаш тӀахьожам лоаттабара гӀо деча комиссе председатель, Малгобек горисполкома председатела заместитель.

Тха консультацеш

ХАТТАР: «КхоалагӀча группа инвалидаш а болаш, болх беча пенсионерашта пенси мишта лу?»

М. И. ДОЛАКОВ.

[illegible]

Ю. КРИГЕР.

ШАХТИНСКИ ТЕАТР — ВАЙЦИГА ХЬОАШАЛГӀА

Гастролаш Ӏа я театральни коллектива с къаьсттача актера дог тохадолийташ йола ха. ДӀаьн городера баьле вокх городе болх укх хала я ноалхане а йола гражданственностах, кхоллама детӀабахкарах, товалах йола экзаменаш дӀаяла, советски художникий шӀи делае шоай бокъо хилар дӀагойта.

Духхьашха Грозне дена ча П. Погодина цӀерагӀча Шахтински драматически театра кердача театральни сезона 60 шу дуз. Цу шерашка Россе, Украина, Белоруссе духхача промышленни центрашка дӀаяйзай цун искусство. Цӏаккха дицлургдац погодиноцашта шоаш Кремлевски театре, Центральни телевидене спектаклаш гойташ хинна денош.

Нохч - ГӀалгӀайче театр денад республика шин 60 шу дизара а Россеяа юкъеяха 200 шу дизара я накъайодача хана. Гастрольни репертуар оттаеш коллективо шийна хьалхашка оттадаь дехкар дар грознерций теркам спектаклий тематически, жанрови оагӀоп, режиссерски, актерски товзала тӀаэза ца Ӏеш, драматически произведенеш сценически дикална, кӀовргалца еш[illegible] тӀаоз ар.

ГӀорваьнача советски режиссера Г. А. Товстоногова аларь: «Хетаргахьа таханара театр зрителa гарга хилар баьвн да. Из вахар довза гӀерташ доландаь, икъала хала, чоалхане процессаш кхетаийта гӀерташ долидаь». Уж дешаш теттара гарга да ала йиш я СССР Пачхьалкхен преме лауреата В. Распутина повеста инсценировка а яь тха театра оттальча «Вахa, дагаккхаба» яхача спектаклях.

Кхаь шера шин репертуара юкъе йолча цу спектаклаца гастролаш цкъа хьайийла Ӏийнадад театр. КӀоаргта психологическа сурт - сибаташ хьактоллариа, вахаре нийслуча тайпара хӀама хьахьокхариа, актераша дикка хьахьийта хилариа. Шахтински театра сцена тӀа хьахинаӣ искусстве доархӀаме бола произведенеш.

Сцена тӀа герз из кхувсе а, чоанаш зинмараша узамаш ца дой а, тӀом яха нирча доц спектакль чакхъалдаца холаш да. ТӀом ба сибарегӀарча юртара эӀамига сиг Гуськов Андрей шин юртах паьккхар, тӀом ба шерагара шерага ца вала укийлар. Берлинага кхаччалца дӀа а вига, цун уйлаш хийца Гуськовх дизертир ваьр а тӀом ба. Даьхен хьалхашкара сий дола декхар кхоачалидар тӀадож укх цӀоре йиза йолча турпала Настейна.

Кхоллама катирхой. Цар оаз чӀоагӀлуш а ца болаш а йоагӀилга дика хоалу погодиноай спектаклашка. ТӀехьарча хана ше йиш я таханарча катирхой дог-уйла хоаш йола пьесаш уттаярна театра труппа а репертуар а къоалуш йоагӀилга.

Дог-уйла наӀ долча берехи дайх-ноанойхи, боккъонаш техаеш болча, хала ба оалача кхувибоагӀарехи йола проблемаш уттаярах, ашхарах театра теркам тӀаэдар А. Яковлева «Даьй-ноаной шоатта» яхача пьеса.

Кхо доттагӀа ва уж, спектакла турпалаш, цар шоаех Балет, Полонез, Шериф яьнна цӀераш техкай, уж наьха киса кхувдаш ахчаш доахаш ба. Цхьаине да веннав, веннавеце а 13 шу-м даьннад нанос из веннав оала, вонхан да молаш ва, хӀаьта кхоалагӀчун дезале деррига а дика да, дика дале а, ер везаш саг-м вац. Улиио берригаш а тӀаэп, мархӀахьоарчабу. ЦӀагӀа нийслуш йолча харцоина духьалъоттаде баькъдар улица тӀара лех кхувибоагӀараша. Театра коллектива цу тайпара хӀама кхувибоагӀараша нийслургдац аьнна хет, нагахьа цар дегашка Даьхенцара навшанара, езача йийцара безам хуле.

КхувибоагӀарий дагардар а уж сенга кхача гӀерт а ца ховш цар мел яхар а деш, цар мел дехар дӀа а луш лелабе йиш йий-те? Йиш я. Цнта кхедаьча - доадаьча берий дай ба байсан сахьат даьнча йоккхача столични треста начальника Круглова цӀагӀа гулбеннараш. Шоай тара бац уж нах: цаӀ библиотекарь, вожаш дохкархой, диспетчер, болхло, кхыбараш ба. Тара бене а уж вӀашкаува цар массане а, тӀехьенo кхийна хилaро. Цнта чакхйоал В. Рыбкина «Бийсан сахьат даьнча» яха пьесах оттаяь спектакль. Цун жанр комедийни яле а, спектакле хулаш дар трагични хӀама да.

Гастролашка кийчъена репертуара юкъе комеди хила еза. Тха театра репертуаре цу жанрах кертера моттиг дӀалоацаш я режиссера В. Н. Малашенкос оттаяь цӀаккха лергвоацача В. Шекспира «Виндзорские кумушки» яха пьеса. Цу пьеса премьера хиначул тӀехьагӀа 385 шу даьннадале а, цо хьагойташ йола сага Ӏовдалал, маькарло тахан а вай вахаре нийслуш я, цудухьа пьеса тема къалуш яц.

Цу пьеса чулоацамагӀа дика кхетаеш я комеде агара хьалхарча йадане титульни листа тӀа лаьяь цун цӀи: «Массала хулаш доаца гӀулакх а сэр Джон Фальстафех, виндзорски беламеча кхалнах йола, Уэльски рыцарах сэр Хьюх, судахочох Шоллоух, цун вешин воӀах — мистерах Слендерах, даьеса доаккхал дезаш волча прапорщиках Пистолях а капралах Нимах а йола къаьстта сакъердаме комеди».

Безам! ХӀара спектакле лоархӀаче а цкъаза кертера а моттиг дӀалоац [illegible]. Дог чу безам боаца саг [illegible] тамашне а ва. ХӀаьта а фу дезa-те дунен тӀа йоаккхача хана саш йола кхалсаг ца кораяьча? Тайп - тайпарча городашка болх беш я ткъаьнтт шерал тӀехбаьннача наьха клубаш, газеташ тӀа кепасетт брачни объявленешта, кхьметтале ЭВМ оардагӀъяьккхай уж тайпа пах бовзийтара, вӀашагӀтохара. ХӀаьта а цхьаь болча тхьаь нтт шерал тӀехбаьннача наьха таьраь летӀаув. Уж еррига проблемаш чу а лоацаш Ленинградерча гӀорбаьннача комедиографашз Б. Рацера, В. Константинова яззяй «Цхьаха хинна халахетар» яха пьеса. Цу спектаклага а хьажа торо хургьа грознерций.

Эггара ӀамагӀволча зрителa — берашта лаьрхӀа оаха хьоккарга Е. Шварца «Цӏекий», бразильски драматурга Машаду «Оплаш лоркъадар» яха фаьлгаш. Дикача традицех театра дукха вӀашагӀкхетараш хургда предприятей, заводий, юрташкарча болхлошца.

Г. АБАДЖАН,
Шахтински театра артист.

СУРТА ТӀА: «Виндзорские кумушки» яхача спектаклера сцена.

ЖУРНАЛИСТАШ КИЙЧБЕШ

Май бутт, из я техникумашка, институташка дешачар экзаменаш дӀалуш йола ха. КПСС Грознески ГК марксизма-ленинизма университета журналистика факультета ладувгӀархоша а а дӀаелар шоллагӀа курсах йола шоай тӀеххьара экзаменаш. ХӀаьта укх шера цар дӀалургда марксизма-ленинизма университет чакхъяккхара тешал деш дола дипломаш.

Шоа шера цу дешархоша ладийгӀад лекиешка, семинарски занятешка. Ӏомаяь журналиста болха говзал, публицистика жанраш, лаьяй корреспонденцеш.

Р. ДУДНИКОВА,
хьехархо.

РАЙОННИ РАДИООРГАНИЗАТОРИЙ СЕМИНАР

Укх денощка пхе дийнахьара семинар йир телевидени радиовещанеи Нохч-ГӀалгӀай АССР Пачхьалкхен Комитето. Цига дакъа лоацаш хилар моттигерча радиовещание корреспонденташ-организатораш. Телевидении радиовещанеи Пачхьалкхен Комитета председатела заместителa М. М. Ахиева дийцар КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК майски Пленума, КПСС обкома V-ча пленума решенешка гӀоллерча район ни радио корреспондентий-организаторий декхарий хьакъехьа.

Радио керттерча редакторашa А. У. Ахмадовен, А. У. Мальсаговен ладувгӀарашта йовзийтар тематически планаш.

Цнтта царна дийцар оаз дӀатӀаязъеш а из юхахьлекаш а йолча аппаратураца болх мишта бе беза, царна фу гӀулл [illegible].

С. ТАСУЕВ.

САНИТАРИЙ ЯХЬ

Цӏеча ЖӀарга Нохч-ГӀалгӀай республиканска общества дигь шера цкъа чакхйоакх дукхача дешархоша дакъа лоацаш йола школашкарча санитарни посташта юкъера яхь.

Цу тайпара аргӀанара яхь хилар укх деношка пионерий республикански Дворца парке. Къона санитараш къовсабалар ворхӀ этап йолаш дар, царех дар строевой кийчо, санитарни тӀормиган кийчдар, чов хиннача сага гӀо дар, дарбана баьцех пайда эца хар, кхыдараш.

Укхаза дакъа лоацаш хиннача дукхача республика школашкарча къоначa санитарашa хьаьхекхар шоаш медицински гӀулаккхаца ашкха доттагӀал лелаеш болга а цунца дувзаденна дола цхьадола дешаш шоаш дика ховш болга а.

Яхь чакхъяьннай, дикагӀбараш белгалбаьннаб. Еррига этапашка хиннача къовсамашка санитарни гӀулакх дикагӀа ховш хиларах, хьалхара моттиг яьккхар Наурски районерча дешархоша — шоллагӀа моттиг, Ленински районерча № 11 йолча школа санитараша, хӀаьта кхоалагӀа хилар № 30 йола Октябрьски района школа.

С. ЧАКОВ.

ТӀЕХХЬАРА ГУРГАЛ

ХӀора школе из ди чакхдоалацӀей сиина. Грознерча № 12 йолча школе традици а хинна дӀаяттад тӀеххьара гургал толвча дийнахьа берий дай-ноаной, цхьоалагӀча классера дешархой школе гуллуш хилар. Дог тохадолийташ ер бера [illegible] дӀаяхд хилар дагадохийташ йола стихаш, иллеш, школа чакхъяьлихха баьццa, хӀана шоай вахара, нийхьетама никъ дӀаболабе беза йийнгаш латт кӀай тӀоллаш эха. хӀаьта кӀаьникаш баьде костюмаш йийха. Цар баркал оал тахан шоашта хьаьнъал дола гӀерташ хьинар, из ца кходеш ньахьийгача хьехархошта.

Къонабараш массала цхьа тамашнеча хӀамонга сатувсаш хул. Цудухьа, тха школа укх шерарча выпускникашa лоархӀ шоай школьни сценах импровизаци ярца телевизиония экран е. Дикторашa Шпан Сережан Хомсхал Янен цӀераш йоахилитература а искусства а даьхье Ленински комсомола преме лауреатий, дуви Киселёв Игоря кулгалдеш йолча космически кема экипажах. «Гамлет» яха спектакль «Альфа-Центавра» яхача планета тӀа оттаеш гойт выпускникашa, хӀаьта спектакла керттера роль ловзаеш хул «цӀи хела актриса» Ира Липидевская. хӀанзарчоа-м тха школа выпускница мара яц из. Массанена дезадена из бегашта дола хӀама меттa хана цкъа хида тарлу. Цудухьа, ала безам ба са царга: кхоачаш хилда шун дагардар, оаш сатувсар. ХӀаьта, вахара новкъа вала белам болча сага стартови майда школа я, цо хьабийллаб выпускникашта иразага, аьттонга бода никъ.

Укх денoшка еррига вай махкарча юкъерча а бархӀ шера дешача а школашкa дӀалуш я экзаменаш. КӀезига кхы а ха яьлча оттагӀа, бархӀлагӀа, классаш яьяхараша дӀаболийбергба шоаи вахара, къаьхетама никъ, цхьачар дӀахо а дешарга.

Шоай экзаменаш дика дӀалуш ба № 4 йолча Грознерча бархӀ шера дешача школа выпускникаш а. Уж 32 саг ва, тайп - тайпара да царга дӀахо хьехаш дола наьъкаш. Математика яздеш экзамен дӀалуш тха фотокорреспондента даьккха сурт да шоана гур.

СУРТА ТӀА: математика хьехархочуига Э. Я. Плясинайга экзамен дӀалуш ба бархӀлагӀа класс яьккхараш.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ВЕЖАРИЙ КУБОК

«Къона коммунист» яхача Къулбаседа - ХӀирий республикански кагирхой газето кхайкаяьй вежараша йолча автономни республикай клубни футбольни командашта чемпионашта юкъе йолча яхье котало яьккхача командана ела лаьрхӀа йола Тийрка кубок. Вай регионе из тайпа приз хьожаяр дика гӀулакх да. Футбольни майдашта хургдолча цу вӀашагӀкхетараша чӀоагӀдергда вай республикай халкъашта юкъера доттагӀал, кхеергьа цу турнирашка дакъа лоацаргдолча дикагӀча клубни командай говзал.

Ховш ма хиллара, Российски Спорткомитета календаре йоацаш я автономни республикай, краяи, областий клубни командашта юкъера спортивни яхьаш. Из приз хьожаяро кӀелиг - дукха дӀадоакх из кхоачамбоацар. Кхы дӀалла хӀама деце я, цу гӀулакхо нонкъостал дергда Кавказа клубни командашта шоашта юкъе мукъагӀа дикагӀа йола командаш къастаe.

Шин этапах хул из турнир. Хьалхарча этапе — шин ловзар — цӀагӀа а хьоашалха а — чакхйоах Дагестана, Нохч-ГӀалгӀай, Къулбаседа - ХӀирий, Черсий-Балкхарой командаша. Цига котбаьннараш лова финале.

Дахача шоатта дийнахьа Орджоникидзерча «Динамо» яхача стадиона тӀа чакхдаьлар цу турнира эггара хьалхарча финала ловзар. Цига ловзаш яр Нохч-ГӀалгӀайчера «Вайнахи» Къулбаседа - ХӀиришкаьара «Нарти».

Сакъердамо чакхдаьлар из ловзар, шеше котало яккха гӀерташ эздел ца доахадеш дика ловзаш. Цудухьа шоай декхар кхоачаиде хала далар Черсий Балкхаройчера судахошта.

«Нарте» ловзаш бар хьалхагӀа цигарча «Спартаке» ловзаш хинна боваш бола футболисташ: Пуриков, Кераишвили, Титов, Сафронидн, Дзунец. Цар опыти тактически говзал гуш чакхдаьлар из вӀашагӀкхетар.

Аргунерча команда цаӀарашa шн дуран чутехар Пуриковас берашнеcен.

Счет 2:0 йолаш футбол[illegible] котбоалаш чакхдаьлар из вӀашагӀкхетар.

Цнтта, эггара хьалхи нерла приз яьнихар «Нартах» футболисташа. Из кубок хьалхарча степена дипломаш царна дӀаделар КъХӀАССР спорткомитета [illegible] заместителa Н. Ф. Ткачевa. ШоллагӀча степена дипломаш Нохч-ГӀалгӀайчерча командага кхаьчар.

А. ГАДАБОРШЕВ.

АВИАПАССАЖИРИЙ ТЕРКАМГА!

1982 шера 15 июне дена хьаелл ГРОЗНЫЙ — УФА — НОВОСИБИРСК яха кердо авиалини. Рейсаш ергья ТУ-134 яхача комфортабельни самолеташ. Грознера самолеташ дӀаухаргьл оршот, кхоьрача, пӀаьраска деношка 21 сахьатн 30 минутн яьлча. Новосибирске пересадка а еш дӀабоха йиш я Малхбузени Малхбоалени Сибарегӏен, Гаьнарча Малхбоален а Гаьнарча ГӀийбухен а городашка.

20 мае дена ТУ-134 яхача самолетаца шинара, ера, шоатта денoшка рейсаш ю Грозный — Набережные Челны — Нижневартовск яхача маршрутагӀа. Грознера самолет дӀайода 22 сахьати 15 минути яьлча. Болхачарна моттигаш йолаш я.

ФЕГА ГЮЛЛА НИКЪ БЕ ХЬЕХ ШО!

ДЕША БАХА ЛОВЧАР ТЕРКАМГА! ГРОЗНЕНСКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ УЧИЛИЩЕ ДӀАКХАНКАДУ 1982 — 1983 ДЕШАРА ШЕРА, ОЧНИ, ШКОЛЬНИ, ШКОЛЕ БАХА ХА ЙОАЦАРИИ, СПОРТИВНИ ОТДЕЛЕНЕ ДЕШАРХОИ ДӀАЭЦАШ ХИЛАР

Училище кийчбу юххьанцарча классай хьехархой, физкультура хьехараш, берий бешамашка, лелешка берашта кхетамлураш. 8 класс яьккхараш дӀаийбу кийчои отделенe:

Юххьанцарча классай хьехархой, боккагӀбола пионервожатеш (дешаш яккха еза ха 4 шу);

Юххьанцарча классай хьехархой, дӀаьхальча ден групперча берашта кхетамлураш (дешаш яккха еза ха 4 шу);

Физически кхетам лу хьехархой (дешаш яккха еза ха 3 шу);

Берий бешамашкеи лелешкеи кхетамлураш (дешаш яккха еза ха 4 шу). Заявленеш дӀаийю 1-ча июне дена 31 июлага кхаччалда.

Заявленеш дӀачулу училища директора цӀерагӀа ер документаш я долаш:

а) дешарах дола тешал (подлинник);
б) 6 фотосурт (йоарам 3x4).
в) № 286 йола дарий справка.

БархӀ шерарен юкъерен школаш оценкаш 4—5 йолаш чакхъяьккхараш деша ховшара экзаменаш а йоацаш дӀачуэц. Вокхар, 8 класс яьккхарашa деша дӀачуэцара экзаменаш яла еза эрсий меттала (диктант), математика (дуцаш). 10 класс яьккхараша школьни отделене экзаменаш яла еза эрсий меттал литературахи (сочинени), математика (дуцаш).

«Юххьанцарча классай хьехархо» яхача специальностагӀа а школе баха ха йоацаралта йолча специальностагӀа а деша ховшараш музыкальни хьара гӀулакха мишта хьожача хохкамах чакхйоах. Физхетамбалара хьехархой специальностагӀа деша ховшарашa кхы тӀа шоай специальностагӀа йола экзаменаш яла еза.

Деша оттара экзаменаш хул 8 класс яьккхарашта 1 августа дена 20 августага кхаччалца, чакхъяьннараш дӀаяйбу 21-ча дена 25 августага кхаччалца.

10 класс яьккхарашта дӀачуэцара экзаменаш хургья 1-ча дена 21 августага кхаччалца, чакхъяьннараш дӀаийберйба 22-ча дена 26 августага кхаччалца.

Дешара шу дӀадолалу 1 сентябре. Деша дӀаийнарна общежити а стипенди а хургда хила юкъерча положенегӀа доагӀача хьисапе.

Хьамсара кинохьажархой!

ХӀара шин шера цкъа Азерча, Африкерча, Латински Америкерча лекхий прогрессивни киноискусства йиназаш Ташкенте вӀашагӀкхет. «Машар, социальни прогресс, халкъий паргӀато баькпи доланкъ» яхача девизагӀа традиционни кино цӀей [illegible].

Укх шера мае йоархӀалагӀа [illegible] театрашка фестиваль. Цига дакъа лоацаш хиннай дукха за йоацаш шоай творчески никъ дӀаболабаь кинематографисташ санна йоккха опыт йола, дерригача дунен тӀа бовзаш бола режиссераш, операторaш, актераш, кинокритикаш.

СССР Госкино решенегӀа, вай республике хургдолча дикаийча цӀейийца — Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шу дизарцеи из шой лоаманга Росссина юкъеяха 200 шу дизарцеи дувзаденна — кинофестиваль йоагӀарьа вай республика столице — Грозне а.

4 июне дена 6 июнe кхаччалца вай республикане [illegible] доттагӀарех долча «Юбилейни» яхача кинотеатре дӀаьхьокхарчда фестивала [illegible] кинофильмаш, уж хургда «Азинфестфильма» [illegible] вӀашагӀкхетар.

ГРОЗНЕРЧА ЭКРАНАШ ТӀА

«ЗВЕЗДОПАД»

Шоайла цӀаккха машар хургбоаца вахараца Ӏоажалахи дола безама тӀоми яха шн доа дувзадена цу фильма турпалхой кхелаш [illegible].

Из фильм — Таланкин Игора керда режиссерски болх — литературни кинематограф езачун болх. Цо экрани тӀа яьхай произведени: В. Пановa «Сережа» яха фильм [illegible] Ю. Бергольца «Дийнахкара седкъий», Л. Толстоя «Отец Сергий».

Ю. [illegible] «[illegible]» яха фильм. Д. Граница — «[illegible]».

«[illegible] литература доа[illegible] кинемато[illegible]граф [illegible] яц» [illegible] ре[illegible]жиссера.

«ДИННА Ӏ ВЕНИА ВОАЛАНЕ»

Из фильм оттадея [illegible] кинематографисташа. [illegible] Пешрна шн [illegible] сценарех из лецна [illegible] режиссер — Рени Томова.

[illegible]

1812 [illegible] Венгри [illegible]

чун Нееслопи Гашпара вӀаштехьдоал набахтера вада. Из гӀерт Венгрех кортамукъа республика е. Тамашийна план а оттаяь шийна а шин повинъосташта а лагадоаллар кхоачаиде Неслопи Гашпар мишта гӀерт гургда Балажович Лайош, Черхалми Дьерд, Гараш Деже, Росич Дионо, Мец Карой, Торди Геза, цаьбола артисташ ловзаш даькхача фильме.

«АЬКХА»

Къоначa зрителашта лаьрхӀа Германски Демократически Республика кинематографисташа даькхача «Аьнха» яхача фильмо дуиц берашта мел дезаш хул аьнхий.

ХьунагӀарча Ӏама берда йисте берашта нораьй на довзаш долча доккхача аьнха лераш. Из аьнха лехаш берашта гучадоал, уж берда лераш йолга лорахьа а лаьша, воашаре дӀачуяла вӀашгӀехьдаьлча диндар аьле лоархӀ бераша. ХӀаьта боккхагӀар нхача тайпара кхетаду юххерча хьунагӀа из бор [illegible].

СУРТА ТӀА: фильмацара кадр.

И. КОВАЛЕВА.

ЗВЕЗДОПАД

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — СССР пачхьалкхен Академически Йоккхача театра духаной оркестра концерт.
9.40 — «Горизонт». Ленинградера передача.
10.40 — «Дошашара бӀаьха никъ». Телевизиони духхасерийни художественни фильм. 1-ра сери.
11.45 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Телевизиони документальни фильмай программа.
15.15 — Ленински комсомола ветеранашa, г. Комсомольск-на-Амуре хьалхеш хиначa А. Н. Зиновйера вӀашагӀкхетар.
16.30 — РСФСР халкъа артиста И. Кобзона дӀаолаш дика Т. Хренникова иллеш.
17.00 — «Шахматни школа».
17.10 — «Звездочка и кулачонок» яхача берашта лаьрхӀа долча телевизиони художественни фильма премьера.
18.15 — Алкоголизмах йола беседаш.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Цхьана — барт тайна дезаб». Махачкалера передача.
19.30 — «[illegible]» Дунен халкъашта [illegible] выставкера репортаж.
19.45 — «Дошашьара бӀаьха никъ». Телевизиони духхасерийни художественни фильма премьера. 2-гӀа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Арфа дӀалоах РСФСР заслуженни артистьас А. Тугай.
22.00 — Футболах дуне хальнашта юкъера [illegible]. Шиеген СССР-ен вӀашагӀкхета [illegible]. Перерыве (22.45) — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — ӀуйранаргӀа гимнастика.
8.20 — Телевизиони документальни фильм.
8.45 — «[illegible]». Художественни фильм.
10.20 — «[illegible]».
11.05 — Немецки мотт.
11.35 — «Вай [illegible]».
12.40 — «[illegible]» яха художественни фильм.
13.10 — «[illegible]».
14.10 — «Лемара [illegible]».
14.45 — Казахски ССР [illegible] Пачхьалкхен [illegible] концерт.
15.30 — «Кердадараш».
17.30 — «Тамашийна кхо босс».
17.45 — Берашта. Фильм.
18.00 — Вай кандидаташ. Грозненски химически вахаш.
18.10 — «Нохч-ГӀал[illegible]».
18.30 — Киножурнал.
18.40 — «[illegible] дӀаккховзарба оахаш».
19.00 — «Продовольственни программа — дерригача халкъа гӀулакх».
20.00 — «Байса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Са[illegible]. Даьхта. Дунен».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Мистер Икс», яха телевизиони художественни фильм.

22.50 — «Яле Поляле [illegible]» фильм-концерта премьера.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.20 — Ӏазмаш - популярни фильмай программа.
9.15 — «Мистер Икс». Телевизиони художественни фильм.
10.15 — Английски мотт.
10.45 — «Орленок» телестуди концертни зал.
11.30 — «Шахматни школа».
12.20 — Фильм — берашта. «Ура! Тха каникулаш [illegible]».
13.25 — Документальни фильм.
13.45 — «Тамашийна гӀоргӀурка». Фильм-балета премьера.
14.15 — «Литература къона герой — вай замани[illegible]».
15.40 — «Кердадараш».
17.20 — Документальни фильм.
17.40 — [illegible] «[illegible]» (гӀалгӀай меттала).
17.50 — «[illegible]». Документальни фильм.
18.10 — «Нохч-ГӀалгӀайче [illegible]».
18.30 — КПСС ЦК Майски (1982 шера) Пленума соцмехаш — вахаре! «ХӀара [illegible]» (нохчий меттала).
18.50 — «[illegible]» (нохчий меттала).
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Нефтчи» — «Динамо» (Киев). Перерыве (19.45) — «[illegible]».
20.45 — Телевизиони документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «[illegible]». Телевизиони художественни фильм.

РАДИО

3 ИЮНЬ

6.30 — КПСС ЦК майски (1982 шера) [illegible] (гӀалгӀай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий [illegible].
7.31 — «Сердало» газета [illegible].
7.50 — Передачий программа (эрсий меттала).
7.55 — Передачий программа (гӀалгӀай меттала).
8.00 — «[illegible]» яха радиожурнала (нохчий меттала).
11.15 — «Хьалха [illegible]». Корреспонденци (гӀалгӀай меттала).
17.15 — [illegible]. Хаоттамах йола хоам (эрсий меттала).
17.16 — А. Шахбулатов. «Нохч-ГӀалгӀай халкъа иллешцара». Вокальни - симфонически цикл (эрсий меттала).
17.30 — «[illegible]» яха радиовыпуск (гӀалгӀай меттала).
17.45 — Хоржамашта [illegible] (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Общество законь». Радиовыпуск (гӀалгӀай меттала).

I ПРОГРАММА

4 ИЮНЬ

8.00 — «Ха».
8.45 — Композитора Е. Птичкина иллеш. Фильм-концерт.
9.30 — «Дошашара бӀаьха никъ». Телевизиони духхасерийни художественни фильм. 2-гӀа сери.
11.45 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Документальни фильмай программа.
15.35 — Комсомолах дола [illegible].
15.45 — «[illegible]».
16.15 — «Москван [illegible]».
16.45 — Фильм — берашта. «[illegible]».
18.00 — [illegible] Госкомитета председателя А. А. Бутакова.
18.30 — «[illegible]».
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «[illegible]».
19.35 — «Дошашара бӀаьха никъ». Телевизиони духхасерийни художественни фильма премьера. 3-гӀа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Андроникова [illegible]». Фильм 1-ра.
22.55 — «Тахан дунен тӀа».

[illegible]

Тахан республике гӀоллеи Грозней хургдолуш моркъана йолаш, ломаш а йолаш, къулбаседа - малхбузехара секунде 9—14 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилей фегара температура республике 18—23, Грозне 19—21 градус йовхал йолаш хилей фегӀа.

Кхоана мархаш а йолаш, цхьайолча хана догӀа а доахаш, тайп-тайпарча оагӀонаш-кахкара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилей фегӀа. Температура буйсанна 8—13, дийнахьа 18—23 градус йовхал йолаш хилац [illegible].

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Мациевски ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-43-57; редактора заместителa — 2-85-07; [illegible] секретаря — 0-24-08; [illegible] — 0-24-01; промышленностеи транспортеи — 0-24-01; юрта [illegible] — 0-24-00; культура — 0-24-05; письмош — 0-24-07; корреспондент — [illegible].

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Мациевского, 92. Телефоны: редактора — 2-46-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 0-24-08; отделов: партийной жизни — 0-24-01; промышленности и транспорта — 0-24-01; сельского хозяйства — 0-24-00; культуры 0-24-05; писем — 0-24-07; корреспондентов — [illegible].

Газет арадува шинарен, ерен, шоаттен денoшка

Офсет. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Мациевски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Мациевского, 92. Заказ № [illegible].